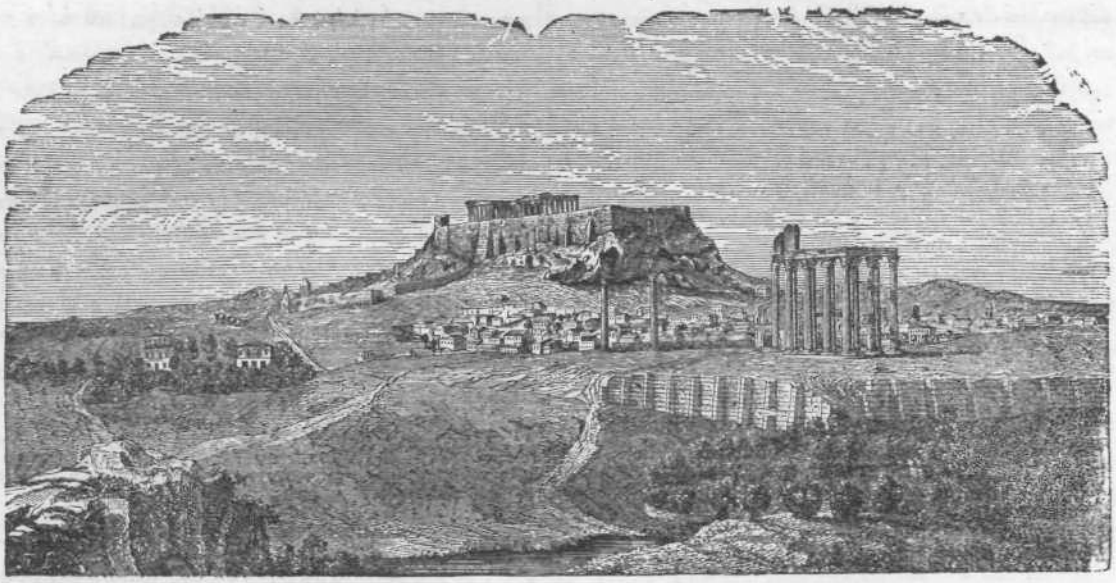

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΙΟΥΛΙΟΥ, 1862. ΤΟΜΟΣ ΙΓ'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 296.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΤΙΧΩΝ *ΙΣΤΟΡΙΑΝ* (*).

Α'.

ΠΡΟΦΟΡΑ ΤΟΥ ΠΕΖΟΥ ΛΟΓΟΥ.

Οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες δὲν ἐξεφώνουν ἐν τῇ καθημερινῇ των συναναστροφῇ τὰς λέξεις κατὰ τὴν ποιητικὴν ποσότητα, ἀλλὰ κατὰ τὸν τόνον τῶν συλλαβῶν.

Τὰ σχόλια εἰς τὸ τοῦ Ἡφαιστίωνος ἐγχειρίδιον περὶ μέτρων καὶ ποιημάτων λέγουσι τὰ ἑξῆς· « δεύ- » τερος τρόπος τῶν τὴν βραχεῖαν εἰς μακρὰν ἀνα- » φερόντων, ὁ διὰ τῆς ὀξείας. Αὕτη οὖν ἡ ὀξεῖα ἐ- » πικειμένη τινὶ τῶν βραχέων μηκύνει· ὡς ἐπὶ τοῦ » Ἰλιάδ. μ. 208.

Τρῶες δ' ἐρρίγησαν ἐπεὶ ἴδον αἰόλον ὄφιν.

« Ἰδοὺ ὁ τελευταῖος ποῦς πυρρίχιος (υυ) μὲν ὑ- » πάρχει· ἐπειδὴ δὲ τὴν ὀξεῖαν ἔχει ἐπικειμένην ἐπὶ » τοῦ Ο, ἀντὶ τροχαίου (– υ) παρείληπται, τῆς ὀ- » ξείας μηκυνούσης τὸ Ο . . . . Ἡ οὖν ὀξεῖα τοιαύ- » την ἔχει φύσιν καὶ δύναμιν, ὡς ἐπικειμένη ἐπάνω » βραχείας, μηκύνειν αὐτήν. » (Σελ. 159. ἔκδ. Γαΐσφορδ, Λιψία. 1832).

Ἐντεῦθεν συμπεραίνω ὅτι οἱ ποιηταὶ τὰς βραχείας, τὰς ἐχούσας τὴν ὀξεῖαν μόνον, διὰ τοῦτο μετεχειρίζοντο ἀντὶ μακρῶν, διότι τοιαῦται συλλαβαὶ ἐξετείνοντο ἐν τῇ καθημερινῇ ὁμιλίᾳ.

Τὰ τοῦ Ὁμήρου δεικνύουσι καὶ ἀνάπαλιν, ὅτι τὰ τελευταῖα μακρὰ φωνήεντα ἐν τῇ θέσει τοῦ στίχου, ἀρχομένης τῆς ἀκολουθούσης λέξεως ἀπὸ φωνήεντος (λοιπὸν ἐν τῇ οὕτω καλουμένῃ χασμῳδίᾳ), ἐλαμβάνοντο ἀντὶ βραχέων· π.χ.

(*) Ἡ πραγματεία αὕτη συνεγράφη Ἑλληνιστὶ καὶ ἐστάλη ὑπὸ τοῦ ἐν Πέστῃ οὐγγρου καθηγητοῦ Κυρίου Ἰω. Τέλφυ βαθέως ἐγκύψαντος εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, ὡς ἐκ ταύτης καταφαίνεται καὶ εὐχερῶς χρωμένῳ αὐτῇ. Καταχωρίζομεν δὲ τὴν διατριβὴν ἀπαράλλακτον. Σ. Π.

Ἰδοὺ καὶ ἡ συνοδεύουσα τὴν πραγματείαν ἐπιστολή·

« Πέστῃσι τῇ 1[13 Ἰουνίου 1862.

Ἐλλογιμώτατε καὶ εὐγενέστατε Κύριε!

Ἐν τῷ 282 φυλλαδίῳ τῆς πολυτίμου Π α ν δ ώ ρ α ς ἐξεφράσατε τὴν λύπην, ὅτι δὲν ἐννοεῖτε τὴν γλῶσσαν ἐν ᾗ ἐγράφη ἡ πεμφθεῖσα ὑμῖν πραγματεία μου περὶ τῶν τονικῶν καὶ ὁμοιοκαταληκτούντων στίχων τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος.

Τοῦτο παρεκίνησέ με νὰ συγγράψω καὶ ἑλληνιστὶ ταύτην τὴν πραγματείαν, ἥτις ὅμως περισσότερα περιέχει ἐκ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν τεκμήρια ἢ τὸ οὐγγρικόν μου πρωτότυπον, τοῦ ὁποίου ἤδη ἡ δευτέρα ἐτυπώθη ἔκδοσις.

. . . . . .

Ἰλ. α, 57. « Οἱ δ' ἐπεὶ οὖν ἤγερθεν . . . .
» » 61. « εἰ δή ὁμοῦ πόλεμός τε δαμᾷ . . . .
» » 160 » . . . . οὔτι μετατρέπῃ, οὐδ' ἀλεγίζεις.
» 6, 38 » νήπιος, οὐδὲ τὰ ᾔδη ἃ ῥα Ζεύς . . . .
» » 307 » Καλῇ ὑπὸ πλατανίστῳ, ὅθεν . . . .
» γ, 148 » . . . . . πεπνυμένε ὦ ἄμφω.
» » 233 » οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ . . .
» ε, 338 » ἀμβροσίου διὰ πέπλου, ὅν οἱ . . . .
» » 686 » ἐν πόλει ὑμετέρῃ· ἐπεὶ οὐκ . . . .

Ὅπου τὸ μακρὸν *η* καὶ *ω* καὶ *ου* καὶ *ει* τῆς ληγούσης βραχύνεται.

Ἐκτὸς τούτου τὰ τοῦ Ὁμήρου ἔπη μεταβάλλουσι πολλάκις καὶ τὸ *ω* τῆς ὑποτακτικῆς εἰς *ο*. π.χ. ἀντὶ τοῦ *ἴωμεν, ἐγείρωμεν* ἔχουσιν *ἴομεν ἐγείρομεν*.

Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ἀπαγγέλλοντες τὰ ποιήματά των οὕτω ῥᾳδίως ἐβράχυναν τὰς μακρὰς, χωρὶς νὰ σκανδαλισθῶσι τὰ ὦτα τῶν ἀκροατῶν, καταλαμβάνεται αὐτόθεν, ὅτι αἱ κατὰ τὴν ποιητικὴν ποσότητα μακραὶ συλλαβαὶ δὲν ἐξετείνοντο ἐν τῇ καθημερινῇ τοῦ πλήθους γλώσσῃ, καὶ ὅτι οἱ πολλοὶ δὲν ἔκαμναν προφορικὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν κατὰ τὴν ποιητικὴν ποσότητα μακρῶν καὶ βραχέων φωνηέντων.

Τοῦτο ἀποδεικνύουσι καὶ τὰ προλεγόμενα τοῦ Λογγίνου εἰς τὸ τοῦ Ἡφαιστίωνος ἐγχειρίδιον (σελ. 147), ὅπου ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς· « Πολλὰ τῶν » μέτρων συμβέβηκεν ἀποκρύπτεσθαι σιωπώμενα *ἐν » τῇ κατὰ πεζὸν ῥήσει*. Εὕροι γοῦν ἂν τις παρὰ Δη- » μοσθένει τῷ ῥήτορι στίχον ἡρωϊκὸν κεκρυμμένον, » ὃς ἡδυνήθη λαθεῖν, *διὰ τὸ πεζὴν οὖσαν τὴν προ- » φορά*ν . . . φησὶ γοῦν·

Τὸν γὰρ ἐν Ἀμφίσσῃ πόλεμον, δι' ὃν εἰς Ἐλάτειαν
Ἦλθε Φίλιππος· » (περὶ τοῦ στεφάνου 275.)

Ἐξ ὅλων τούτων ἀναφιβόλως ἀκολουθεῖ, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ὡμίλουν κατὰ τὸν τόνον, καὶ οὐδαμῶς κατὰ τὴν ποιητικὴν ποσότητα.

Β'.

ΣΤΙΧΟΙ ΤΟΝΙΚΟΙ

Ποία ὑπῆρξε λοιπὸν ἡ προφορά των ὡς πρὸς τοὺς στίχους; Πρέπει νὰ διακρίνωμεν μεταξὺ τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως. Ἡ τεχνικὴ ποίησις ἐθεμελιώθη εἰς τὰς κατὰ τὴν ποσότητα μακρὰς καὶ βραχείας συλλαβὰς, καθὼς τὸ μαρτυρεῖ ἡ τῆς ποιήσεως ἱστορία, ἡ παραδίδουσα ἡμῖν τοὺς ἐφευρετὰς τοῦ ἑκάστου εἴδους τῶν ποιητικῶν κατὰ τὴν ποσότητα μέτρων. Οὕτω λ. χ. ὁ Παυσανίας (Φωκικὰ ε', 7) ἀποδίδει τὴν τοῦ ἑξαμέτρου ἐφεύρεσιν τῇ Φημονόῃ ἢ τῷ Ἑλλῆνι. Περὶ τοῦ πενταμέτρου ὡς τεχνικοῦ εὑρήματος λέγει ὁ Τερεντιανὸς (στ. 1721).

Pentametrum dubitant quis primus finxerit auctor,
Quidam non dubitant dicere Callinoum.

Τοῦ ἰαμβείου ὁ ἐφευρετὴς ἢ τοὐλάχιστον ὁ πρῶτος συγγραφεὺς λέγεται ὁ Ἀρχίλοχος, κατὰ τὸ τοῦ Ὁρατίου (Ἐπιστ. β'. 3, 80).

Archilochum proprio rabies armavit iambo

Καὶ οὕτω παντὸς εἴδους στίχοι εἶχον τοὺς ἐφευρετάς των, ὅ τι ἀρκετῶς ἀποδεικνύει τὴν κατὰ τὰς ποσότητας μετρικὴν ποίησιν εὕρημα τῆς τέχνης γενέσθαι.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ δῆμος δὲν ὡμίλει κατὰ τὴν ποσότητα, ἀλλὰ κατὰ τὸν τόνον τῶν συλλαβῶν, καὶ ἐπειδὴ τὰ ἴχνη τῆς τοῦ δήμου προφορᾶς εὑρίσκονται καὶ ἐν τοῖς τεχνικοῖς ποιήμασι, φαίνεται ὅτι τὰ δημοτικὰ τραγούδια, ὡς ἁπλαῖ τῆς φύσεως ἐκροαὶ, μόνον κατὰ τὸν τόνον ἤχησαν. Καὶ τῷ ὄντι, ἀπίθανόν ἐστιν ὅτι ὁ κοινὸς ὄχλος ἐτραγούδησε κατὰ τὴν τεχνικὴν ποσότητα τὰ διάφορά του ᾄσματα, τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν καθημερινήν του ἀσχολίαν· π. χ. ὁ μυλωνᾶς τὰ *ἐπιμύλια*, ὁ ὑφαντὴς τὴν *ἔλιγον*, ἡ τροφὸς τὰς *καταβαυκαλήσεις* (τὰ νανουρίσματα), ὁ θεριστὴς τὴν *λιτυέρσην*, ὁ βουκόλος τὸν *βουκολιασμὸν* (Ἀθήναιος ιδ'. 618—619), ὁ τρυγοπατῶν τὸ *ἐπιλήνιον*, ὁ κωπηλάτης τὰ *ἐρετικὰ*, ὁ ποιμὴν τὰ *ποιμενικὰ* καὶ ὁ χοιροβοσκὸς τὰ *συβωτικὰ*. (Πολυδεύκης δ', 56.).

Διὰ ταύτην τὴν τῆς δημοτικῆς ποιήσεως ἰδιότητα οἱ μὲν ἀρχαῖοι κωμικοὶ ἀπολείπουσι πολλάκις τὸ κατὰ τὴν ποσότητα μέτρον· « τὸν γὰρ βίον μιμού- » μούμενοι, θέλουσι δοκεῖν διαλελυμένως διαλέγε- » σθαι, καὶ μὴ *ἐμμέτρως*. » (Ἡφαιστίων σελ. 32.). Ὁ δὲ Διονύσιος ὁ ἐξ Ἁλικαρνασσοῦ (περὶ συνθέσεως ὀνομάτων δ'. 28) ἀναφέρων τρεῖς στίχους τῆς Ἰλιάδος (μ, 433—435) λέγει ὅτι διὰ μεταθέσεως σχηματίζει ἐξ αὐτῶν στίχους *προσῳδικοὺς*, ὁμοίους ἐκείνοις τοῦ Εὐφορίωνος·

Οὐ βέβηλος, ὡς λέγεται, τοῦ νέου Διονύσου,
Κἀγὼ δ' ἐξ εὐεργεσίης ὠργιασμένος ἧκω,
Ὀδεύων Πηλουσιακὸν κνεφαῖος παρὰ τέλμα.

Περὶ τούτων καὶ ὁ σχολιαστὴς τοῦ Ἑρμογένους λέγει· « τετράμετρα ταῦτα εἶναι *προσῳδικά*. » (Ἡφαιστίων σελ. 115). Τί σημαίνουσιν ἐνταῦθα οἱ *προσῳδικοὶ* στίχοι, τὰ *προσῳδικὰ* μέτρα; Κατὰ τὰ σχόλια εἰς τὴν τοῦ Διονυσίου Θρᾳκὸς γραμματικὴν « διαιροῦνται αἱ προσῳδίαι εἰς τέσσαρα, » εἰς τόνους, εἰς χρόνους, εἰς πνεύματα καὶ εἰς πά- » θη. » Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σημαίνωσιν αἱ ἀνώτεραι τοῦ Ἁλικαρνασέως καὶ τοῦ Ἑρμογένους λέξεις (*προσῳδικοὶ, προσῳδικὰ*) τὸν μακρὸν ἢ βραχὺν χρόνον, τουτέστι τὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν· διότι πάντα τὰ τεχνικὰ μέτρα ἦσαν κατὰ τὴν ποσότητα ἐσχηματισμένα· ὅθεν περιττόν τι καὶ ἀνόητον ἤθελαν εἰπεῖ, ἂν διὰ τῆς λέξεως *προσῳδικός* τὰς μακρὰς ἢ βραχείας ἐσημείωναν. Ἐξ οὗ προέρχεται ὅτι περὶ τονικῶν ὁμιλοῦσι στίχων, θέλοντες νὰ διακρίνωσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν ποσότητα ἐσχηματισμένων.

Τοιούτους στίχους ὠνόμασεν ἤδη ὁ μὲν σχολιαστὴς τοῦ Ἡφαιστίωνος *πολιτικοὺς* ἢ *λογοειδεῖς*, (σελ. 179. 181.), ὁ δὲ Εὐστάθιος *δημοτικοὺς* (Ἰλ. α, 10). Καὶ τοῦτο τὸ εἶδος ἐξενίκα ὀλίγον κατ' ὀλίγον τοὺς τεχνικοὺς ἢ κατὰ τὴν ποσότητα ἐσχηματισμένους.

Εἶναι μὲν βέβαιον ὅτι ἔνιοι τῶν Ἑλλήνων, ὡς ὁ Τζέτζης, ὁ Πλανούδης, ὁ Ἀλλάτιος, δυσαρέστως παρεπονήθησαν διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν τεχνικῶν μέτρων, ἰδόντες καταβιαζόμενα αὐτὰ ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ· διὰ τοῦτο καὶ βαρβάρους ἐκάλουν τοὺς συγγραφέας τῶν δημοτικῶν στίχων. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ τὸ λάβωμεν κατὰ τὴν λέξιν, ἐπειδὴ τέλος πάντων καὶ αὐτοὶ ὑποτάξαντες ἑαυτοὺς εἰς τὴν συνήθειαν τοῦ πλήθους, ἔγραψαν πολιτικοὺς στίχους.

Ἐξ ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε εἰρημένων φαίνεται ὅτι οἱ κατὰ τὸν τόνον στίχοι εἶναι ἰδιοκτησία τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος καὶ ὄχι ξένον τοῦ μεσαιῶνος δάνειον, ὡς οἱ ἐχθρόφρονες ἢ ἐπιπολαίως καὶ προπετῶς κρίνοντες διϊσχυρίζονται.

Ἄλλοι ὅμως ἐξ ἀντιπαθείας κατὰ τῶν τοιούτων στίχων δὲν εὑρίσκουσιν ἐν αὐτοῖς οὐδεμίαν ἁρμονίαν, διότι (οὕτω στοχάζονται) ἀπούσης τῆς ποσότητος λείπει ἡ τῶν μακρῶν καὶ βραχέων ἀλλαγὴ, ἣν οὐδαμῶς ἀντικατασταίνει ὁ τόνος, ἐπειδὴ ἑκάστη λέξις ἕνα μόνον ἔχει τόνον, ὥστε ἡ πολλὰ μεγάλη ἔλλειψις τῶν ἐκτεινομένων φωνηέντων ἀνυπόφερτον κάμνει τὴν προφοράν.

Ἃς μελετῶσιν οἱ τοιαῦτα νομίζοντες τοὺς ἑπομένους στίχους τοῦ Σοφοκλέους (Οἰδιπ. ἐπὶ Κολωνῷ) ὧν ὁ τόνος ὁλοκλήρως συμπίπτει μετὰ τῆς ποσότητος.

10. ἢ πρὸς βεβήλους ἢ πρὸς ἅλσεσιν θεῶν.
24. τὰς γοῦν Ἀθήνας οἶδα, τὸν δὲ χῶρον οὔ.
33. ὦ ξεῖν', ἀκούων τῆςδε τῆς ὑπὲρ τ' ἐμοῦ.
52. τίς δ' ἔσθ' ὁ χῶρος δῆτ', ἐν ᾧ βεβήκαμεν;
65. καὶ κάρτα, τοῦδε τοῦ θεοῦ γ' ἐπώνυμοι.
76. γενναῖος, ὡς ἰδόντι, πλὴν τοῦ δαίμονος.
269. ὧν οὕνεκ' ἐκφοβεῖ με· τοῦτ' ἐγὼ καλῶς.
299. ἢ καὶ δοκεῖτε τοῦ τυφλοῦ τιν' ἐντροπήν.
394. νῦν γὰρ θεοί σ' ὀρθοῦσι, πρόσθε δ' ὤλλυσαν.
453. μαντεῖ' ἀκούων συννοῶν τε τἀξ ἐμοῦ.
554. ἐν ταῖςδ' ἀκούων μᾶλλον ἐξεπίσταμαι.
650. οὗτοι σ' ὑφ' ὅρκου γ', ὡς κακὸν, πιστώσομαι.
728. ἄνδρες χθονὸς τῆςδ' εὐγενεῖς οἰκήτορες.
915. τὰ τῆς δὲ τῆς γῆς κύρι', ὧδ' ἐπεισπεσών.
1004. καὶ τὰς Ἀθήνας ὡς κατῴκηνται καλῶς.
1107. ποῦ δῆτα; ποῦστον;— αἷδ' ὁμοῦ πελάζομεν.
1207. μηδεὶς κρατείτω τῆς ἐμῆς ψυχῆς ποτέ.
1368. αἷδ' ἄνδρες, οὐ γυναῖκες, εἰς τὸ συμπονεῖν.
1432. καὶ μή μ' ἐπίσχῃς γ'. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ἥδ' ὁδός.
1629. ὁ δ' ὡς ἐπῄσθετ' ἐκ θεοῦ καλούμενος.

Ἐνταῦθα πανταχοῦ κεῖται ὁ τόνος ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν ποσότητα μακρᾶς συλλαβῆς, ἐκτὸς τῆς; ὁποίας μόλις εὑρίσκεται ἄλλη μακρά. Οὗτοι οἱ στίχοι εἶναι λοιπὸν ὁλοκλήρως τονικοί. Ἀλλὰ τυγχάνουσι διὰ τοῦτο χειρότεροι ὄντες τῶν ἄλλων; Ἀρά γε θέλομεν καταφρονήσει ἐν τῇ σημερινῇ γλώσσῃ, ὅ,τι θαυμάζομεν εἰς τὴν ἀρχαίαν;

Γ'.

ΣΤΙΧΟΙ ΟΜΟΙΟΚΑΤΑΛΗΚΤΟΥΝΤΕΣ.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον καὶ στίχους ὁμοιοκαταληκτοῦντας. Τοῦτο θὰ δείξω ἐκ διαφόρων ποιητῶν καὶ πεζογράφων κατὰ χρονολογικὴν τάξιν.

Τὰ τοῦ Ὁμήρου ποιήματα περιέχουσι στίχους, ὧν ἡ τομὴ τοῦ μέσου ὁμοιοκαταληκτεῖ μετὰ τῆς παραληγούσης καὶ ληγούσης τοῦ τέλους, οἷον·

Ἰλιάδος.

β, 220. ἔχθιστος δ' Ἀχιλῆϊ
μάλιστ' ἦν ἠδ' Ὀδυσῆϊ.
475. ῥεῖα διακρίνωσιν,
ἐπεί κε νομῷ μιγέωσιν.
γ, 84. ὣς ἔφαθ' οἱ δ' ἔσχοντο
μάχης ἄνεῳ τ' ἐγένοντο.
ε, 3. Ἀργείοισι γένοιτο
ἰδὲ κλέος ἐσθλὸν ἄροιτο.
ζ, 343. τὸν δ' Ἑλένη μύθοισι
προσηύδα μειλιχίοισι.
υ, 392. Ἴλλῳ ἐπ' ἰχθυόεντι
καὶ Ἕρμῳ δινήεντι.

Ὀδυσσείας.

α, 40. ἐκ γὰρ Ὀρέσταο
τίσις ἔσσεται Ἀτρεΐδαο.
397. αὐτάρ ἐγὼν οἴκοιο
ἄναξ ἔσομ' ἡμετέροιο.
δ, 684· μὴ μνηστεύσαντες
μηδ' ἄλλοθ' ὁμιλήσαντες
ξ, 199· ἐκ μὲν Κρητάων
γένος εὔχομαι εὐρειάων.
π, 353. ἱστία τε στέλλοντας
ἐρετμά τε χερσὶν ἔχοντας.

Πολλοὶ τῶν τοῦ Ὁμήρου στίχων ὁμοιοκαταληκτοῦσι μετ' ἀλλήλων, π. χ.

Ἰλιάδος.

α, 96. τοὔνεκ' ἄρ' ἄλγεα δῶκεν ἑκηβόλος ἠδ' ἔτι δώσει,
οὐδ' ἔγε πρὶν Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιγὸν ἀπώσει.
β, 87. ἠΰτε ἔθνεα εἶσι μελισσάων ἀδινάων,
πέτρης ἐκ γλαφυρῆς ἀεὶ νέον ἐρχομενάων.

Τούτους τοὺς στίχους ἀναφέρει ὁ συγγραφεὺς περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς ποιήσεως Ὁμήρου ἐν τοῖς τοῦ Πλουτάρχου λέγων (Β', 35). « Ὅταν εἰς ὀνόματα » ὁμοίως κλινόμενα λήγωσιν αἱ περιόδοι ἢ τὰ κῶ- » λα, καὶ ταῦτα εἰς πτώσεις ὁμοίας, ὁμοιόπτωτον » τοῦτο ἰδίως ὀνομάζεται· οἷόν ἐστιν *ἠΰτε ἔθνεα* » κ.τ.λ. Τὰ δὲ εἰρημένα καὶ τὰ τοιαῦτα μάλιστα » προστίθησι τῷ λόγῳ χάριν καὶ ἡδονήν ».

Ἰλιάδος.

β, 737. τῷ δ' ἅμα τεσσαράκοντα μέλαιναι νῆες ἕποντο.
οἱ δ' Ἄργισσαν ἔχον καὶ Γυρτώνην ἐνέμοντο.

ζ, 303. Θῆκεν Ἀθηναίης ἐπὶ γούνασιν ἠϋκόμοιο,
εὐχομένη δ' ἥρπτο Διὸς κούρη μεγάλοιο.
ι, 236. Ζεὺς δὲ σφι Κρονίδης ἐνδέξια σήματα φαίνων
ἀστράπτει. Ἕκτωρ δὲ μέγα σθένεϊ βλεμεαίνων.
σ, 46. Νημερτής τε καὶ Ἀψευδής καὶ Καλιάνασσα.
ἔνθα δ' ἔην Κλυμένη Ἰάνειρά τε καὶ Ἰάνασσα.
φ, 523. . . . . θεῶν δὲ ἑ μῆνις ἀνῆκεν·
πᾶσι δ' ἔθηκε πόνον, πολλοῖσι δὲ κήδε' ἐφῆκεν.
ψ, 152. ὣς εἰπὼν ἐν χερσὶ κόμην ἑτάροιο φίλοιο
θῆκεν· τοῖσι δὲ πᾶσιν ὑφ' ἵμερον ὦρσε γόοιο.
ω, 329. οἱ δ' ἐπεὶ οὖν πόλιος κατέβαν, πεδίον δ' ἀφίκοντο,
οἱ μὲν ἄρ' ἀψορροι προτὶ Ἴλιον ἀπονέοντο.

Ὀδυσσείας.

η, 212. . . . . τοῖσίν κεν ἐν ἄλγεσιν ἐσωσαίμην
καὶ δ' ἔτι κεν καὶ μᾶλλον ἐγὼ κακὰ μυθησαίμην
» 339. αἱ δ' ἴσαν ἐκ μεγάροιο, δάος μετὰ χερσὶν ἔχουσαι
αὐτὰρ ἐπεὶ στόρεσαν πυκινὸν λέχος ἐγκονέουσαι.
θ, 147. Οὐ μὲν γὰρ μεῖζον κλέος ἀνέρος ὄφρα κεν ἦσιν
ἢ ὅτι ποσσίν τε ῥέξει καὶ χερσὶν ἑῇσιν.
ξ, 405. αὖτις δὲ κτείναιμι, φίλον τ' ἀπὸ θυμὸν ἑλοίμην.
πρόφρων κεν δὴ ἔπειτα Δία Κρονίωνα λιτοίμην
χ, 323, τηλοῦ ἐμοὶ νόστοιο τέλος γλυκεροῖο γενέσθαι,
σοὶ δ' ἄλχόν τε φίλην σπέσθαι καὶ τέκνα τεκέσθαι.

Παρὰ τῷ Ἡσιόδῳ ταύτας εὑρίσκομεν τὰς ὁμοιοκαταλήξεις.

Ἔργα καὶ Ἡμέραι.

1. Μοῦσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
δεῦτε, Δί' ἐννέπετε, σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι.
471. . . . . εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίστη
θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοθημοσύνη δὲ κακίστη.
646. Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην τρέψῃς ἀεσίφρονα θυμόν,
βούληαι δὲ χρέα προφυγεῖν καὶ ἀτερπέα λιμόν.
672. ἑλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον τ' εὖ πάντα τίθεσθαι.
σπεύδειν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκόνδε νέεσθαι.
689. μή δ' ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι.
ἀλλὰ πλέω λείπειν τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι

Θεογονία.

226. Αὐτὰρ Ἔρις στυγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα.
Λήθην τε Λιμόν τε καὶ Ἄλγεα δακρυόεντα.
256. Γλαυκονόμη τε φιλομμειδὴς καὶ Ποντοπόρεια,
Λειαγόρη τε καὶ Εὐαγόρη καὶ Λαομέδεια.
321. τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί· μία μὲν χαροποῖο λέοντος
ἡ δὲ χιμαίρης, ἡ δ' ὄφιος, κρατεροῖο δράκοντος.
429. ᾧ δ' ἐθέλει μεγάλως παραγίγνεται ἠδ ὀνίνησιν.
ἐν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει ὅν κ' ἐθέλῃσιν.

Ἐν τοῖς τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀποφθέγμασι παρὰ Δημητρίῳ Φαληρεῖ (ἔκδοσις Μουλλαχίου· **fragmenta philosophorum graecorum Parisiis ed. Didot. 1860**) τὰ ἑπόμενα τοῦ Βίαντός εἰσιν, ὡς νομίζω, στίχοι ὁμοιοκαταληκτοῦντες.

Κτῆσαι ἐν μὲν νεότητι εὐπραξίαν
Ἐν δὲ τῷ γήρᾳ σοφίαν

Ὁμοίως ἐν ἄλλοις τῶν αὐτῶν ἀποφθέγμασιν ἐκ διαφόρων συγγραφέων συνειλεγμένοις (ἔκδοσ. Μουλλαχίου) τὰ ἑξῆς· Πιττακὸς ἐρωτήσας τινὰ διὰ τὶ δὲν θέλει νὰ νυμφευθῇ, οὗτος εἶπεν·

Ἐὰν μὲν καλὴν γήμω, ἔξω κοινήν,
Ἐὰν δὲ αἰσχράν, ἔξω ποινήν.

Οὐδαμῶς, ἀπεκρίνατο ὁ Πιττακὸς, ἀλλ'

Ἐὰν μὲν καλὴν γήμῃς οὐχ ἕξεις ποινήν,
Ἐὰν δὲ αἰσχράν, οὐχ ἕξεις κοινήν.

Περίανδρος εἶπεν·

ὥσπερ ἡ ἐρυσίβη ἴδιόν ἐστι τοῦ σίτου νόσημα,
οὕτω φθόνος φιλίας ἐστὶν ἀῤῥώστημα.

Ἀνάχαρσις ἐθαύμασε τοὺς Ἕλληνας, ὅτι

Τὸν μὲν καπνὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καταλείπουσι,
Τὰ δὲ ξύλα εἰς τὴν πόλιν κομίζουσι.

Αἱ διδασκαλίαι τῶν Αἰσώπου μύθων τούτους τοὺς ὁμοιοκαταληκτοῦντας παρέχουσι στίχους·

δ'. μῦθος. Ἀλώπηξ καὶ Τράγος·

Τὸν φρόνιμον ἄνθρωπον
δεῖ πρότερον
τὰ τέλη τῶν πραγμάτων σκοπεῖν,
εἶθ' οὕτως αὐτοῖς ἐγχειρεῖν.

μῦθος 164. Ποιμὴν καὶ Θάλασσα·

Οὕτω πολλάκις τὰ παθήματα
τοῖς φρονίμοις γίνεται μαθήματα.

» 208. Ἔλαφος καὶ Μήτηρ·

Παραινεῖν ἕτοιμον,
ἃ ποιεῖν ἀπορώτερον.

» 318. Ποιμὴν καὶ Κύων·

Πρὸς ἄνδρα λόγοις μὲν φίλον φαινόμενον,
Πονηρὰ δὲ κατὰ νοῦν βουλευόμενον.

» 346. Κύων καὶ Λαγωός·

Ἄνθρωποί τινες ἔξωθεν μὲν φιλίαν ὑποκρίνονται,
Ἔξωθεν δὲ κακίας καὶ ἀπηνείας πεπλήρωνται.

Τὰ Θεόγνιδος ἐλεγεῖα κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Χαρτούγγου. Λιψία 1859) περιέχουσιν ὁμοίως πολλοὺς ὁμοιοκαταληκτοῦντας στίχους· π. χ.

2. Πήσομαι ἀρχόμενος
οὐδ' ἀποπαυόμενος.
18. τοῦτ' ἔπος ἀθανάτων
ἦλθε διὰ στομάτων.
136. ἐς τέλος εἴτ' ἀγαθὸν
γίνεται εἴτε κακόν.
265. ὥσθ' ἅμα θ' ὑδρεύει
καί με γοῶσα φέρει.
320. τολμᾷ δ' ἔν τ' ἀγαθοῖς
κείμενος ἔν τε κακοῖς.
342. δὸς δέ μοι ἀντὶ κακῶν
καί τι παθεῖν ἀγαθόν.
369. μωμεῦνται δέ με πολλοὶ
ὁμῶς κακοὶ ἠδὲ καὶ ἐσθλοί.
395. τοῦ μὲν γὰρ τὰ δίκαια φρονεῖ
νόος, οὔτέ περ αἰεὶ
ἰθεῖα γνώμη
στήθεσιν ἐμπεφύῃ.
424. Ἐσθλὸν δ' ἐξελθὸν
λώϊον ἢ τὸ κακόν.
443 δειλὸς δ' οὔτ' ἀγαθοῖσιν
ἐπίσταται οὔτε κακοῖσιν.

490 τὴν δὲ θεοῖς σπένδεις,
τὴν δ' ἐπὶ χείλεσ' ἔχεις.
631. αἰὲν ἐν ἄταις,
Κύρνε, καὶ ἐν μεγάλαις
κεῖται ἀμηχανίαις.
656. ἀλλά τοι ἀλλότριον
κῆδος ἐφημέριον.
834 αἴτιος ἀθανάτων,
Κύρνε θεῶν μακάρων.
893. οἱ δ' ἀγαθοὶ φεύγουσι,
πόλιν δὲ κακοὶ διέπουσι.
940. καὶ γὰρ τὴν προτέρην
νύκτ' ἐπὶ κῶμον ἔδην.
1101. ὅστις σοι βούλευσεν
ἐμεῦ πέρι, καὶ σ' ἐκέλευσεν.
1120. Λητοίδης καὶ Ζεύς,
ἀθανάτων βασιλεύς.
1194. τί ξύλον εἰ σκληρόν
μοι μέλει ἢ μαλακόν;
1370 οὐδεὶς ἀλλ' αἰεὶ
τὸν παρέοντα φιλεῖ.
1376. αἰεὶ σπουδαίην
ἔρχεαι ἀγγελίην.

Ἡρακλείτου ἀποσπάσματα (ἔκδ. Μουλλαχίου).

88. θάλασσα ὕδωρ καθαρώτατον
καὶ μιαρώτατον
ἰχθύσι μὲν πότιμον καὶ σωτήριον,
ἀνθρώποις δὲ ἄποτον καὶ ὀλέθριον.

Ἐμπεδοκλέους ἔπη περὶ φύσεως (ἔκδ. τοῦ αὐτοῦ)·

22. Ἔνθ' ἦσαν Χθονίη τε καὶ Ἠλιόπη ταναῶπις,
Δῆρις θ' αἱματόεσσα καὶ Ἁρμονίη θεμερῶπις,
434. φῆρές τ' οἰωνοί τε, φιλοφροσύνη τε δεδήει,
δένδρεα δ' ἐμπεδόφυλλα καὶ ἐμπεδόκαρπα τεθήλει.

Ἐκ τοῦ ἐννάτου ἀποσπάσματος τῶν Ὀρφικῶν (ἔκδ. τοῦ αὐτοῦ)·

Μήσατο δ' ἄλλην γαῖαν ἀπείριτον, ἣν τε σελήνην
ἀθάνατοι κλῄζουσιν, ἐπιχθόνιοι δέ τε μήνην.

Δημοκρίτου ἠθικὰ ἀποσπάσματα (ἔκδ. τοῦ αὐτοῦ)·

27. Εὐτυχὴς ὁ ἐπὶ μετρίοισι χρήμασι ἐνθυμεόμενος,
δυστυχὴς δὲ ὁ ἐπὶ πολλοῖσι δυσθυμεόμενος
80. ἰατρικὴ μὲν σώματος νόσους ἀκέεται,
σοφίη δὲ ψυχὴν παθέων ἀπαιρέεται
144. πλεονεξίη τὸ πάντα λέγειν,
μηδὲν δὲ ἀκούειν ἐθέλειν.
146. οἱ φιλομεμφέες
εἰς φιλίην μὴ εὐφυέες.
181. ἔνιοι πολίων μὲν δεσπόζουσι,
γυναιξὶ δὲ δουλεύουσι.

(*Ἕπεται συνέχεια*).

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΕΑΦΥΣ.

ΟΝΟΣ ΚΑΙ ΡΥΑΚΙΟΝ

Κωμῳδία εἰς μίαν πρᾶξιν.

Πρόσωπα.

ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΠΡΕΥΑΝ. ΒΑΡΩΝΟΣ ΟΥΑΛΒΡΥΝ.
ΚΟΜΗΣΣΑ. ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ, ἐξαδέλφη αὐτῆς.

Ἡ σκηνὴ ἐν Παρισίοις. — Αἴθουσα.

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλάδ. 295.)

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ, ΠΡΕΥΑΝ, ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

—

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι αὐταὶ αἱ ζωγραφίαι εἶναι τέλειαι. (Πρὸς τὴν Κόμησσαν). Ἐλέγετε, κυρία . . .

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἀλλά . . . δὲν εἰξεύρω πλέον . . .

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἐλέγετε, νομίζω, διὰ τὸ κτῆμά σας . . .

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἄ! ναὶ, διὰ τὸ κτῆμά μου . . . Εἰξεύρετε ὅτι παρ' ὀλίγον εἶχα δίκην· ὅλα ὅμως διωρθώθησαν πλέον καὶ οἱ ἀναγκαῖοι τύποι θὰ ἦναι τελειωμένοι εἰς ὀλίγας ἡμέρας.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Εἰς ὀλίγας ἡμέρας;

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Μάλιστα, ἔλαβα γράμμα.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἄ! . . . γράμμα . . .

ΠΡΕΥΑΝ, (καθ' ἑαυτόν).

Τοὺς λυποῦμαι, δὲν εἰμπορῶ νὰ βαστάξω. (μεγαλοφώνως) Ἐρρῖκε, θέλεις νὰ φύγω;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Διατί;

ΠΡΕΥΑΝ.

Φοβοῦμαι μήπως εἶμαι ἐνοχλητικός. Ἔμεινα ἐδῶ καὶ ἔβλεπα τὰς εἰκόνας, ὡς οἰκεῖος. Ἀλλὰ φοβοῦμαι μήπως σὲ ἐμποδίσω νὰ εἴπῃς εἰς τὴν κόμησσαν ὅλην σου τὴν χαρὰν διότι τίποτε πλέον δὲν ἐναντιόνεται . . .

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Δὲν πιστεύετε, ἐλπίζω, κυρία, ὅτι χρηματικὴ μικρολογία εἰμπορεῖ νὰ μοῦ ἀλλάξῃ τὴν γνώμην. Ἐφοβούμην τῷ ὄντι τὰ ἐμπόδια . .

ΠΡΕΥΑΝ.

Δὲν ὑπάρχουν πλέον.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἀλήθεια, Κυρία ;

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Μά . . . (ὁ Πρευὰν νεύει) Μάλιστα. Κύριε.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ (ψυχρῶς)

Χαίρω πολύ ! ἐλπίζω καὶ πάλιν ὅτι δὲν ἀμφιβάλλετε . . . πόσον ἐπιθυμῶ . . . τίποτε νὰ μὴ ἀργοπορήσῃ τὴν στιγμήν . . . (Ἐγείρεται) Ἐὰν δὲν ὑπάγετε ἀπόψε εἰς τὸ θέατρον, θὰ σᾶς ζητήσω τὴν ἄδειαν . . .

ΠΡΕΥΑΝ.

Τί διάβολον βιάζεσαι τόσον νὰ κάμῃς . . .

ΟΥΑΛΒΡΥΝ (τεταραγμένος)

Ἔχω δουλειὰν ἐδῶ εἰς τὴν γειτονίαν εἰς ἑνός . . . εἰς ἑνὸς γείτονος . . . Μάλιστα, κυρία, δὲν θὰ ἀργήσω. Θὰ ἐπιστρέψω ἀφοῦ τὸ θέλετε.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἐπιστρέψετε εὐθύς

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Μάλιστα κυρία.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Τὸ ὑπόσχεσθε ;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Βεβαίως· τί θέλετε νὰ κάμω ὅταν δὲν σᾶς βλέπω ;
Χαιρετᾷ καὶ ἐξέρχεται.

ΣΚΗΝΗ Η'.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ, ΠΡΕΥΑΝ.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Λοιπὸν, κύριε, λέγετε ὅτι μὲ ἀγαπᾷ ; Ἀ ! σκάνω !

ΠΡΕΥΑΝ (Ἐγειρόμενος.).

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι αὐτὸς ὁ νέος εἶναι... παράδοξος.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Τὸν εἴδατε, τὸν ἠκούσατε. Ἔκαμα ὅ,τι ἐπεθυμεῖτε. Σᾶς ἐρωτῶ τώρα εἶναι δυνατὸν νὰ παίξω πλέον τοιοῦτο πρόσωπον καὶ νὰ συγκατατεθῶ νὰ μὲ μεταχειρίζεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ! Μὲ πόσην δυσκολίαν καὶ μὲ πόσην ψυχρότητα μὲ ἤκουσε, μὲ ἀπεκρίθη ! Ὅ,τι καὶ ἂν εἰπῆτε, δὲν μὲ ἀγαπᾷ, ἢ μᾶλλον ἀγαπᾷ ἄλλην τὴν κυρίαν Δαρσὺ καὶ ὁποιανδήποτε ἄλλην θέλετε, ἀδιάφορον. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι δὲν εἶμαι συνειθισμένη εἰς τοιαῦτα πράγματα. Καὶ τὴν ἰδέαν σας ἂν παραδεχθῶ, ὅτι δηλαδὴ μ' ὅλας του τὰς αὐθαδείας μὲ ἀγαπᾷ ἐκ βάθους ψυχῆς, τί τὸ ὄφελος ; μήπως θέλετε ν' ἀναλάβω τὴν ἴασιν τῆς μελαγχολίας του καὶ νὰ γίνω εὐχαρίστως ἡ ταπεινοτάτη δούλη τοῦ κακκοποιοῦ αὐτοῦ δυστρόπου ; Ὄχι, καὶ ἑκατὸν λαμπρὰ προτερήματα ἂν ἔχῃ καὶ τὰ καλλίτερα τοῦ κόσμου αἰσθήματα, οἱ δισταγμοί του εἶναι προσβλητικοί· ἐντρέπομαι δι' ὅσα τῷ εἶπα· μὲ ἐταπείνωσε, καὶ μέ . . . καὶ μὲ ἐπρόσβαλε!...

ΠΡΕΥΑΝ.

Ἕνα μόνον τρόπον διορθώσεως εὑρίσκω.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ποῖον ;

ΠΡΕΥΑΝ.

Κάμετέ τον ζηλότυπον.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Τί ἐννοεῖτε ;

ΠΡΕΥΑΝ·

Εἶναι φανερόν. Κάμετέ τον ζηλότυπον. Θ' ἀποφασίσῃ τότε, ἢ τὸν δίδετε τὸν δρόμον του καὶ ἐγὼ δὲν θὰ τὸν ἐξαναΐδω πλέον ἐφ' ὅρου ζωῆς.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Μὲ ἐδόσατε ἤδη μίαν κακὴν συμβουλὴν καὶ δὲν ἐννοῶ αὐτὰς τὰς λεπτότητας.

ΠΡΕΥΑΝ.

Πῶς ! λεπτότητας ; Ἁπλούστατος τρόπος καὶ τετριμμένος ἀπὸ τὴν πολλὴν χρῆσιν, παλαιὸν στρατήγημα ὅλων τῶν μυθιστορημάτων καὶ ὅλων τῶν κωμῳδιῶν, τρόπος πασίγνωστος, κλασικὸς τρόπος· λαμβάνει ἡ κυρία τόνον εὐγενοῦς ψυχρότητος καὶ προσβλητικῆς ἐπιτηδεύσεως, δέχεται ἢ δὲν δέχεται κατὰ τὸν καιρὸν ἢ τὴν διάθεσιν τῆς ὥρας ἐκείνης· προσκαλεῖ ἕνα δυστυχῆ νέον εἰς συναναστροφὴν καὶ τὸν ἀφίνει δύο ὥρας εἰς τὸ κάθισμά του, χωρὶς νὰ καταδεχθῇ νὰ στρέψῃ πρὸς αὐτὸν τὸ βλέμμα, οὔτε νὰ τὸν εἴπῃ μίαν λέξιν· δίδει τὴν χεῖρα εἰς κάνέναρᾶϊον χορευτὴν καὶ μειδιᾷ μυστηριωδῶς πως, ὑποβλέπουσα τὸ θῦμα ἐπάνω ἀπὸ τὸν ὦμον· Ἔπειτα ἀλλάσσει γνώμην ἐξαίφνης, τὸν κάμνει σχῆμα, τὸν προσκαλεῖ πλησίον της, καὶ ἐν ᾧ τὸ πάθος του ὑπὲρ τὸ δέον χαλινωθὲν μορμυρίζει γλυκεῖας ἐπιπλήξεις ἢ τρυφερὰς ἱκεσίας, ἐπαναλαμβάνει μεγαλοφώνως μὲ ἀφελέστατον τρόπον καὶ ἐνώπιον πολλῶν ἀδιαφόρων, ὅ,τι ὁ καλός σου εἶπε πρὸ μικροῦ... φεύγει δὲ πρὸ πάντων, φεύγει εἰς τὴν ὥραν, γίνεται ἀφανὴς ὡς ἡ Γαλάτεια ! . . . Ἀλλ' ἂν θέλετε νὰ ἐκθέσω ὅλας τὰς λεπτομερείας δὲν θὰ τελειώσω ποτέ. Τὸ κοπτερώτερον ὅπλον εἶναι ἡ φιλαρέσκεια, τὸ φονικώτερον ἡ καταφρόνησις. Καὶ δὲν θέλετε νὰ κάμετε τόσῳ φυσικὴν δοκιμήν ; Λοιπὸν δὲν εἴδετε τίποτε, δὲν ἀνεγνώσετε τίποτε ; . . . σᾶς λείπει φιλολογία, κυρία.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Μὲ φαίνεται ὅτι πρὸ ὀλίγου ἀπεστρέφεσθε τὰς γυναικείας πανουργίας.

ΠΡΕΥΑΝ.

Παρακαλῶ ! Πρόκειται ν' ἀπατήσωμεν τὸν ἄνθρωπον διὰ νὰ τὸν καταστήσωμεν εὐτυχῆ, δὲν

εἶναι συνήθης ἀπάτη καὶ σᾶς εἶπα ὅτι χρείας τυχούσης . . .

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Δέν ἐπείσθητε περὶ τῆς ἀνεπιτηδειότητός μου ;

ΠΡΕΥΑΝ.

Ἀ ! μεγαλοδύναμε θεέ ! δὲν τὸ ἐσυλλογίσθην. Σᾶς ζητῶ συγχώρησιν.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ὄχι, κύριε Πρευὰν, δὲν θέλω νὰ μεταχειρισθῶ τὰς πονηρίας σας, δὲν ἔχω οὔτε τὴν ἐπιτηδειότητα οὔτε τὴν ὄρεξιν. Ἐὰν κτυπήσω θὰ σκοπεύσω κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸν σκοπόν. Ἀλλ' ἡ γνώμη σας εἰμπορεῖ νὰ ᾖναι σωστὴ· τὸ ἐπαναλαμβάνω· μὲ προσέβαλε καὶ ὅταν μὲ προσβάλλουν... γίνομαι κακὴ... ἂν καὶ εἶμαι καλή... ἀντὶ νὰ περιπαίζω κάμνω καλλίτερα ἐκδικοῦμαι.

ΠΡΕΥΑΝ.

Θάῤῥος, κόμησσα ! ἡ ἐκδίκησις εἶναι ἡ ἀγαλλίασις τῶν θεῶν.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ·

Νὰ τὸν καταστήσω ζηλότυπον! μὲ ἀγαπᾷ ἀρκετὰ ὥστε νὰ τὸ κατορθώσω ;

ΠΡΕΥΑΝ.

Θὰ ἴδωμεν δὲν θέλει νὰ ὁμιλήσῃ βασανίσετέ τον ὅπως εἰς τὸν καλὸν παλαιὸν καιρόν.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Νὰ τὸν καταστήσω ζηλότυπον ! νὰ τὸν ἐκσφενδονίσω τὴν ταπείνωσιν εἰς τὴν ὁποίαν μὲ ὑπέβαλε ! νὰ τὸν μάθω νὰ πάσχῃ καὶ αὐτός !

ΠΡΕΥΑΝ.

Μάλιστα σᾶς ἀγαπᾷ παρὰ πολὺ ἀνόητα παρὰ πολὺ φυσικὰ δηλαδὴ· εἶναι ἀσυγχώρητον.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ναὶ, ἡ ἰδέα εἶναι καλὴ καὶ σωστὴ· δὲν πρέπει νὰ μείνῃ ἀτιμώρητος. Ναὶ, ὁ κῦβος ἐῤῥίφθη· παρὰ πολὺ ὑπέφερα, ἀπεφάσισα. Θὰ τὸν καταστήσω ζηλότυπον !

ΠΡΕΥΑΝ.

Βεβαιότατα, σᾶς λέγω, εἶναι ἁπλοῦς καὶ τίμιος, καλὸς καὶ ἀδύνατος. Πρέπει νὰ τὸν καταλυπήσετε νὰ τὸν βάλετε εἰς ἀπελπισίαν, πρέπει νὰ ἀπονεμηθῇ δικαιοσύνη.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Νὰ τὸν καταστήσω ζηλότυπον, ἀλλὰ διὰ ποῖον ;

ΠΡΕΥΑΝ.

Δι' ὅποιον θέλετε.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Λοιπὸν, διὰ σᾶς.

ΠΡΕΥΑΝ.

Δὲν εἶναι δυνατὸν· ἠξεύρει ὅτι ἀγαπῶ τὴν ἐξαδέλφην σας.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Εἰξεύρει ἐπίσης ὅτι ἡ ἀπιστία εἶναι πρᾶγμα δυνατόν.

ΠΡΕΥΑΝ.

Οἱ ἄνδρες δὲν τὸ γνωρίζουν.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Μὲ συμβουλεύετε ἐκδίκησιν καὶ δὲν τολμᾶτε νὰ μὲ βοηθήσετε εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ! Σας λέγω ὅτι ἀπεφάσισα, κύριε μαρκήσιε Πρευὰν· μήπως φοβεῖσθε ;

ΠΡΕΥΑΝ.

Δὲν πιστεύω.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Καθήσετε ἐκεῖ καὶ κάμετε ὅ,τι σᾶς εἰπῶ.

ΠΡΕΥΑΝ.

Ὄχι βέβαια, εἶναι ἀδύνατον.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Καὶ ὅμως μόνον εἰς σᾶς εἰμπορῶ νὰ ἐμπιστευθῶ διὰ νὰ κάμω καθὼς λέγετε αὐτὴν τὴν δοκιμήν. Ἀναλαμβάνω νὰ προειδοποιήσω τὴν Μαργαρίταν. Μόνος σεῖς εἶσθε ἀκίνδυνος δι' ἐμέ.

ΠΡΕΥΑΝ.

Καλὸς ἔπαινος. Ὑποκύπτω τί θέλετε νὰ κάμω ;

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Καθήσετε ἐκεῖ καὶ γράψετε.

ΠΡΕΥΑΝ.

Ὅ,τι θέλετε. (κάθηται παρὰ τὴν τράπεζαν) Ἀλλὰ τὴν ἐξαδέλφην σας κάμετέ με τὴν χάριν νὰ μὴ τὴν προειδοποιήσετε.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Διατί ; εἰμπορεῖ νὰ λυπηθῇ.

ΠΡΕΥΑΝ.

Καὶ ἂν θέλω καὶ ἐγὼ νὰ κάμω τὴν δοκιμήν μου ; Ἀφῆτε με αὐτὴν τὴν εὐχαρίστησιν. Δὲν μὲ εἴπετε ὅτι ἔδειξε διὰ τὸν μέλλοντα γάμον μας, κᾷτι. . . ὡσὰν. . . ὀλίγον δισταγμόν ;

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

. . . Μάλιστα.

ΠΡΕΥΑΝ.

Αἴ λοιπὸν, θὰ πιάσωμεν μὲ μίαν πέτραν δύο λαγοὺς, καθὼς λέγουν.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἀλλὰ εἰξεύρετε ὅτι ἡ Μαργαρίτα σᾶς ἀγαπᾷ.

ΠΡΕΥΑΝ.

Καὶ μήπως ὁ Ἐῤῥῖκος δὲν σᾶς ἀγαπᾷ ; Ἄλλως τε πῶς τὸ εἰξεύρετε ;

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Μὲ τὸ εἶπε.

ΠΡΕΥΑΝ.

Δὲν τὸ εἶπε ὅμως εἰς ἐμέ.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Καὶ θέλετε νὰ σᾶς τὸ εἴπῃ· μὰ τὴν ἀλήθειαν εἶσθε παρὰ πολὺ φίλαυτος.

ΠΡΕΥΑΝ.

Ἴσως.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἀλλὰ εἶναι παιδί.

ΠΡΕΥΑΝ.

Ἴσως καὶ αὐτό.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Εἶσθε πολὺ σκληρός.

ΠΡΕΥΑΝ.

Ἴσως πάλιν, ἀλλὰ θέλω νὰ τελειώσω μίαν φοράν. Ἐδῶ μᾶς ἐπλάκωσαν οἱ αἰώνιοι δισταγμοί· αὐτὴ ἡ ἱστορία διαρκεῖ πρὸ τριῶν μηνῶν. Ἀγαπᾶτε τὸν Οὐαλβρὺν καὶ σᾶς λατρεύει· ἡ Μαργαρίτα μὲ θέλει καὶ δὲν ζητῶ ἄλλην παρ' αὐτὴν εἰς τὸν κόσμον πρέπει νὰ τελειώσῃ τέλος πάντων σήμερον, μάλιστα, κυρία, μάλιστα σήμερον. . . Καὶ ἂν εἰς ὅλα αὐτὰ εὑρεθῇ καὶ ὀλίγη φιλαυτία καὶ ὀλίγη εὐθυμία καὶ ὀλίγη ῥᾳδιουργία ἂν θέλετε. Αἴ! θεέ μου! παραβλέψετέ το εἰς ἐμέ. . . Συλλογισθῆτε ὅτι νυμφεύομαι καὶ εἶναι ἡ τελευταία φορὰ κατὰ τὴν ὁποίαν μὲ ἐπιτρέπεται νὰ γελάσω, ἡ τελευταία μου νεανικὴ τρέλλα . . . Ἐμπρὸς κυρία, εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς σας.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Πρὸ πάντων εἶσθε τολμηρός! λοιπὸν πρέπει νὰ μὲ γράψετε ἓν γράμμα.

ΠΡΕΥΑΝ.

Γράμμα σᾶς ἐνοχοποιεῖ. Ἀλλ' ἂν θέλετε νὰ ζηλεύσῃ, καλλίτερα νὰ μὲ γράψετε σεῖς.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Καὶ τί θέλετε νὰ σᾶς λέγω;

ΠΡΕΥΑΝ.

Αἴ. . . ὅτι μὲ εὑρίσκετε γοητευτικόν . . . εὐχάριστον. . . πλήρη μετριοφροσύνης. . . καὶ ὅτι τὰ στερεά μου προτερήματα. . .

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Μὴ παίζετε, μόνον γράφετε.

ΠΡΕΥΑΝ.

Πολὺ καλά· ἀλλὰ σᾶς τὸ προλέγω δὲν θὰ ἀλλάξω τίποτε εἰς ὅσα θὰ γράψω.

(Γράφει)

Η ΚΟΜΗΣΣΑ (βλέπουσα ὅ,τι γράφει)

Ἀ! τί γράφετε;

ΠΡΕΥΑΝ.

Ἀφῆτέ με νὰ τελειώσω. (Ἐγείρεται) Ἰδοὺ πᾶν ὅ,τι εἰμπορῶ νὰ κάμω διὰ σᾶς.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἂς ἴδωμεν. (Ἀναγινώσκει) « Ἐὰν πρέπῃ νὰ σᾶς » πιστεύσω, κυρία, μὲ ἀγαπᾶτε· ἀλλ' ἀρκεῖ ἄρά γε » νὰ τὸ λέγετε; Εἶσθε βεβαία περὶ τῆς καρδίας » μου δεχθῆτε τὴν χεῖρά μου, σᾶς ἱκετεύω! Τί» ποτε ἂς μὴ ἐμποδίσῃ πλέον τὴν εὐτυχίαν μου ». Τῇ ἀληθείᾳ, Πρευάν, παίζετε πάντοτε. Εἰς τί θὰ μὲ χρησιμεύσῃ αὐτὸ τὸ γράμμα; εἶναι ἀπρεπές.

ΠΡΕΥΑΝ.

Πῶς, ἀπρεπές;

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Βεβαίως· « Ἐὰν πρέπῃ νὰ σᾶς πιστεύσω. . . » Τί προπέτεια! . . .

ΠΡΕΥΑΝ.

Αἴ! κυρία, μία φορὰ εἶναι αὐτὴ καὶ εἰμπορῶ νὰ εἶμαι προπετὴς πρὸς ὑμᾶς ἀτιμωρητί. Ἄφητέ με λοιπὸν νὰ ὠφεληθῶ ἐξ αὐτῆς!

Η ΚΟΜΗΣΣΑ, βλέπουσα εἰς τὸ παράθυρον.

Ἀκούω ἅμαξαν. Ὁ φίλος σας ἐπιστρέφει.

ΠΡΕΥΑΝ.

Ἂς βάλλωμεν τὸ γράμμα εἰς τὸ τραπέζι αὐτὸ μὲ ἄλλα κουρέλια. Θὰ ὑποπτευθῇ ὅτι ἐλησμονήθη.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἀλλὰ. . . τὰ τοιαῦτα χαρτία δὲν λησμονοῦνται.

ΠΡΕΥΑΝ.

Θαυμάζω εἰς ὅλα τὴν φρόνησιν σας· ἀλλά, φθάνει νὰ τὸ εὕρῃ. Μήπως ἡ ζηλοτυπία σκέπτεται κατὰ τοὺς κανόνας τῆς λογικῆς; Ἰδοὺ αὐτός, ἔρχεται. Εἰπέτε τῷ ἂν θέλετε δύο λέξεις καὶ ἔπειτα ἀποσυρθῆτε, παρακαλῶ. Πρέπει νὰ ἦσθε θυμωμένη. Φύγετε, κυρία, ἀφανισθῆτε ὡς σκιά!... ὡς μάγισσα! . . . σᾶς τὸ ἐξαναλέγω αὐτὸ μόνον καταβάλλει ἕνα τίμιον ἄνθρωπον.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Δὲν εἰξεύρω τῇ ἀληθείᾳ ἂν θὰ τολμήσω. . .

ΠΡΕΥΑΝ.

Τότε σχίζω τὸ γράμμα.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ὄχι, ὄχι. Ἀλλὰ τὸ σχέδιον σας. . .

ΠΡΕΥΑΝ.

Τὸ ἐσυμφωνήσαμεν πλέον. Θέλετε νὰ τὸ ἀκολουθήσετε, ναὶ ἢ ὄχι;

Η ΚΟΜΗΣΣΑ·

Τὸ θέλω, τὸ θέλω, παρὰ πολὺ ὑπέφερα! ἀλλὰ προτιμῶ νὰ μὴ τὸν ὁμηλίσω.

ΠΡΕΥΑΝ.

Καλά, ἐπιστρέψετε εἰς τὴν κάμαράν σας, κλεισθῆτε ἐκεῖ. Καὶ μὴ φανῆτε δι' ὅλης τῆς ἡμέρας.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ·

Ἀλλά. . .

ΠΡΕΥΑΝ.

Μὴ φανῆτε πλέον, σᾶς λέγω, ἢ τ' ἀφίνω ὅλα, τὰ λέγω ὅλα.

Ἐνῷ ὁ Βαρῶνος εἰσέρχεται, ἡ Κόμησσα ἐξέρχεται ψυχρῶς χαιρετίζουσα.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ, τῷ Πρευάν.

Ναί, ἂς ὑποφέρῃ καὶ αὐτός! ἐὰν μὲ ἠγάπα. . .

ΠΡΕΥΑΝ.

Θὰ ἴδωμεν.

—

ΣΚΗΝΗ Θ'.

ΠΡΕΥΑΝ, ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

—

ΟΥΑΛΒΡΥΝ, μένων ἐπί τινας στιγμὰς ἔκπληκτος.

Μήπως ἡ κόμησσα εἶναι θυμωμένη;

ΠΡΕΥΑΝ.

Δὲν εἰξεύρω.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Φεύγει καὶ μόλις μὲ χαιρετᾷ.

ΠΡΕΥΑΝ.

Θὰ εἶχε νὰ δώσῃ κἀμμίαν διαταγήν.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ὄχι, τὸ βλέμμα της ὡμοίαζε ἀποχαιρετισμόν. . . καὶ λυπηρὸν ἀποχαιρετισμὸν . . . καὶ ἐγὼ ἠρχόμην. . .

ΠΡΕΥΑΝ.

Τί διάβολον! ἄκουσ' ἐδῶ, δὲν εἶναι ἴσως εὐχαριστημένη. Δὲν τὴν μετεχειρίσθης παρὰ πολὺ καλὰ σήμερον.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἐγώ! δὲν εἶπα τίποτε μὲ φαίνεται. . .

ΠΡΕΥΑΝ.

Ὦ! εὐγενὴς ἦσο καὶ κἀνεὶς δὲν εἰμπορεῖ νὰ παραπονεθῇ. Ἀλλ' ἐὰν νομίζῃς μὲ αὐτοὺς τοὺς τρόπους...

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Πῶς;

ΠΡΕΥΑΝ.

Δὲν σὲ ζητοῦν αὐτό.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Δὲν βλέπω τὸ σφάλμα μου· μὲ ἀνήγγειλε ὅτι τίποτε πλέον δὲν ἐμπόδιζε τὸν γάμον μας . . . καὶ ἀπεκρίθην. . . ὅτι ἔχαιρα πολύ.

ΠΡΕΥΑΝ.

Ναί, εἶπες ὅτι ἔχαιρες πολύ, ἀλλὰ δὲν ἔχαιρες διόλου. Νομίζεις ὅτι ἀπατῶνται οἱ ἄνθρωποι;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Δὲν εἰξεύρω. Ἀλλὰ ἀφοῦ σᾶς ἀφῆκα πρὸ ὀλίγου ὑπῆγα εἰς τοῦ συμβολαιογράφου μου καὶ διέταξα τὰ πάντα διὰ τὸν γάμον.

ΠΡΕΥΑΝ.

Ἀλήθεια;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἀπὸ ἐκεῖ ἔρχομαι καὶ δὲν ἔκαμα ἄλλο τίποτε. Τί παράδοξον ἔχει τοῦτο; μὲ βλέπεις μὲ ἔκπληξιν.

ΠΡΕΥΑΝ.

Ὄχι, ἀλλ' ἐφοβούμην . . ἐνόμιζα. . .

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Μήπως δὲν τὸ εἴχαμεν συμφωνημένον; μὴ τυχὸν ἡ κόμησσα εἶναι ἱκανὴ ν' ἀλλάξῃ γνώμην;

ΠΡΕΥΑΝ.

Ἐκείνη; ὤ! σὲ ἐγγυῶμαι ὅτι ὄχι. Ἀλλὰ. . . νὰ σὲ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν. . . εἶναι ἀπίστευτον. . . (καθ' ἑαυτόν) ἠπατήθημεν τάχα;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Δὲν βλέπω τί ἀπίστευτον βλέπεις.

ΠΡΕΥΑΝ.

Τίποτε, τίποτε, εἶναι ἁπλούστατον, (καθ' ἑαυτόν) Ἀκατανόητον . . . μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτήν! . . .

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Σὲ φαίνεται παράδοξον, ὅ,τι καὶ ἂν λέγῃς.

ΠΡΕΥΑΝ.

Ὄχι.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Μάλιστα, μάλιστα καὶ ἐννοῶ διατί. Ἡ ψυχρότης καὶ ἡ ἀμηχανία μου σ' ἐφάνησαν σήμερον τὸ πρῶτ παράδοξα.

ΠΡΕΥΑΝ.

Ὄχι διόλου, ἔπειτα ἀδιάφορον, ἀφ' οὗ εἶς ἀποφασισμένος· καὶ ἐντελῶς μάλιστα ἀποφασισμένος;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Δὲν καταλαμβάνω πῶς δύνασαι νὰ ἀμφιβάλλῃς.

ΠΡΕΥΑΝ.

Δὲν ἀμφιβάλλω καὶ σὲ συγχαίρω, (λαμβάνει τὴν χεῖρα αὐτοῦ)· Λοιπόν, Ἐρρῖκε, εἴμεθα ἐξάδελφοι . . . ἀπὸ τὰς γυναῖκας . . . Ἡ συγγένεια αὕτη δὲν εἶναι χειρότερα ἀπὸ κάθε ἄλλην . . . αἴ; (καθ' ἑαυτόν) τούτων οὕτως ἐχόντων. . . εἶναι πολὺ παράδοξον... ἀλλὰ τέλος πάντων... λοιπόν . . . τὸ γράμμα αὐτὸ δὲν χρησιμεύει πλέον εἰς τίποτε. . . ἂς τὸ πάρω ἐπιτηδείως πῶς. . . (Παρατηρεῖ τὴν τράπεζαν) Ποῦ τὸ ἔχωσα;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Τί σκαλίζεις ἐκεῖ;

ΠΡΕΥΑΝ.

Ἐν χαρτί. Νὰ σὲ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν ἐνόμιζα ὅτι ἐδίσταζες. . .

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἐγώ;

ΠΡΕΥΑΝ.

Ναί. (καθ' ἑαυτόν.) Ποῦ στὸν διάβολον τὸ ἔβαλα; Ἀ! νά το.

(Προχωρεῖ διὰ νὰ λάβῃ αὐτό)

ΟΥΑΛΒΡΥΝ, καθήμενος καὶ μετὰ λυπηροῦ ὕφους.

Ἀ! ἐὰν ἐδίστασα εἰξεύρεις κάλλιστα διὰ τί.

ΠΡΕΥΑΝ.

Πῶς!

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἄ! βέβαια. γνωρίζεις τὴν ζωήν μου καὶ γνωρίζεις πολὺ καλὰ τὸν λόγον...

ΠΡΕΥΑΝ.

Ἐγώ! ὄχι διόλου.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἡ ὀλεθρία αὐτὴ ἀνάμνησις. . .

ΠΡΕΥΑΝ.

Ποία ἀνάμνησις;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Καὶ ἐρωτᾷς;

ΠΡΕΥΑΝ.

Νὰ πάλιν ἡ Κυρία Δαρσύ. Μήπως ἔχεις σκοπὸν νὰ μὲ διηγηθῇς καὶ ἑκατοστὴν φορὰν τὴν ἀξιοδάκρυτον ἱστορίαν;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Δὲν θὰ σὲ τὴν διηγηθῶ. Περιγελᾷς τὰ πάντα.

ΠΡΕΥΑΝ.

Ὄχι, ἀλλὰ μὲ τὴν ἄδειάν σου περιγελῶ τὴν Κ. Δαρσύ.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Πῶς τρέχεις, ἐὰν τὴν ἐγνώριζες.

ΠΡΕΑΥΝ.

Ὦ! μάλιστα θ' ἀγόραζα καλὸ κουμάσι!

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ὅπως θέλεις... τὴν ἠγάπησα... Σφάλμα, ἀνοησία, γελοῖον, ἂν θέλῃς, τὴν ἠγάπησα... καὶ τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον μ' ἐπροξένησε μὲ τρομάζει διὰ τὸ μέλλον... Φοβοῦμαι μήπως ὁμοιάζει τὸ παρελθόν.

ΠΡΕΥΑΝ.

Αἴ! ἄφες τὸ παρελθόν! ποῖος δὲν ἔχει τὸ εἰδικόν του· θὰ γίνῃς εὐτυχής... λησμόνησε πρῶτον ὅλα... Μήπως εἶσαι εἰς τὸ κακουργιοδικεῖον καὶ σὲ ζητοῦν τὰ προηγούμενά σου; Ἔλα, ἔλα νὰ ἴδῃς αὐτὸ τὸ βιβλίον... Ἔχει μίαν ζωγραφίαν τῆς Μαργαρίτας.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Τὴν γνωρίζω... Ἄ! φίλε μου, ἂν εἴξευρες!...

ΠΡΕΥΑΝ.

Ἀλλ' εἰξεύρεις πολὺ καλὰ ὅτι εἰξεύρω... (ἔχων εἰς τὴν χεῖρα τὴν ἐπιστολὴν ἣν εὗρε). Μία μόνον γυναῖκα ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον; Ἡ Κυρία Δαρσὺ σὲ ἐλύπησε, ἐφέρθη ἄσχημα· σὲ ἀφῆκε εἰς τὰ κρύα τοῦ λουτροῦ καὶ τὸ χειρότερον σὲ εἶπε ψεύματα. Εἶναι κακοποιὸν ζωῦφιον. Αἴ! ἔπειτα; Ἔχεις σκοπὸν νὰ τὴν κάμῃς φόβητρον διὰ τὸν ἑαυτόν σου μόνον; δὲν θὰ ἰατρευθῇς λοιπὸν ποτὲ ἀπὸ αὐτὸ τὸ δηλητήριον;

ΟΥΑΒΡΥΝ, ἐγειρόμενος.

Βεβαίως ἐὰν ἡ λύπη ἠδύναντο νὰ καταπραϋνθῇ... Ἐὰν μ' ἐπανήρχετο καὶ μικρὰ ἐλπίς... ἐὰν ἐπίστευα ὅτι δύναμαι νὰ λησμονήσω... βεβαίως εἰς αὐτὴν τὴν οἰκίαν.

ΠΡΕΥΑΝ.

Ἐὰν ἐδύνασο, ἐὰν ἐπίστευες... λοιπὸν, δὲν ἀπεφάσισες;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἀπεφάσισα ἀλλ' ὅταν σκέπτωμαι τρέμω.

ΠΡΕΥΑΝ.

Μὲ φαίνεται ὅτι θὰ βάλω πάλιν τὸ γράμμα μου εἰς τὴν θέσιν του. (μεγαλοφώνως) Ἀλλὰ τέλος πάντων, σὲ ἀρέσει ἡ κόμησσα ναὶ ἢ ὄχι;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Καὶ ἀμφιβάλλεις; μὴ λέγῃς μὲ ἀρεσει· μὲ γοητεύει, μὲ μαγεύει. Δὲν γνωρίζω καμμίαν εἰς τὸν κόσμοτ ἀξίαν νὰ παραβληθῇ κατ' οὐδὲν πρὸς αὐτήν...

ΠΡΕΥΑΝ.

Ἀλήθεια;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Δὲν τὴν ἐξετίμησες.

ΠΡΕΥΑΝ.

Καὶ μάλιστα.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Τὴν εἶδες ἐν παρόδῳ, διὰ τῆς ἐλαφρότητός σου. Εἰς τὴν εἰλικρίνειαν ἀναμιγνύει πνεῦμα καὶ εἰς τὸ πνεῦμα προσθέτει καρδίαν. Εἶναι ἡ χάρις καὶ ἡ καλλονὴ αὐτόχρημα... Ὅταν τὴν παρατηρῶ... βλέπω τὴν εὐτυχίαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της.

ΠΡΕΥΑΝ.

Διατὶ δὲν τὰ λέγεις εἰς ἐκείνην ἀλλὰ εἰς ἐμέ; μήπως θέλῃς νὰ μ' ἐπάρῃς γυναῖκα;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἀδιαφορῶ διὰ τοὺς ἐμπαιγμούς σου.

ΠΡΕΥΑΝ.

Τὴν ἀγαπᾷς;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Τὴν λατρεύω.

ΠΡΕΥΑΝ.

Λοιπόν... (Βάλλει εἰς θυλάκιον τὸ γράμμα) Εἶναι ἐδῶ πλησίον δύο βήματα, εἰς τὸ δωμάτιόν της... Τί διάβολον... ἂν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σου...

ΟΥΑΛΒΡΥΝ, καθήμενος πάλιν

Ἐπεθύμουν νὰ εἶμαι εἰς τὴν εἰδικήν σου. Ἄ! εἴσ' εὐτυχὴς, νυμφεύεσαι τὴν Μαργαρίταν, ἐν ᾧ ἐγώ...

ΠΡΕΥΑΝ, καθ' ἑαυτὸν

Ἐγύρισεν ὁ ἄνεμος. (μεγαλοφώνως). Νυμφεύομαι τὴν Μαργαρίταν... Ἀμφιβάλλω.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ὄχι;

ΠΡΕΥΑΝ.

Ὄχι.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Εἶναι δυνατὸν; κόρη τόσον ὡραία καὶ εὐγενὴς, ἐνίοτε μόνον ὀλίγον ὑπὲρ τὸ δέον εὔθυμος, ἀλλὰ πλήρης προτερημάτων καὶ ἀξίας... πλουσιωτάτη... Δὲν εἶχες δώσει τὸν λόγον σου;

ΠΡΕΥΑΝ.

Καὶ σὺ τί ἔκαμες τὸν εἰδικόν σου;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Δὲν τολμῶ, δὲν εἰμπορῶ, δὲν θὰ τολμήσω ποτέ... ἐκτὸς ἂν... ὅμως...

ΠΡΕΥΑΝ, καθ' ἑαυτὸν

Νὰ σ' ἐπάρῃ ὁ διάβολος!

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἐὰν εἴξευρες ποία ἀνάμνησις καὶ ποῖον προαίσθημα μὲ κατέχουν! Ὅταν ἀγαπᾷ κἀνεὶς ἐνδέχεται νὰ ᾖναι γελοῖος, ἀλλ' ὅταν ὑποφέρῃ ποτέ.

ΠΡΕΥΑΝ.

Καὶ ἀπὸ τί ὑποφέρεις σὲ παρακαλῶ; ὤθησε αὐτὴν τὴν θύραν... σὲ περιμένει.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ναὶ, ἡ εὐτυχία εἶναι ἴσως ἐκεῖ, ὄπισθεν αὐτῆς τῆς θύρας... ἀλλὰ δὲν ἔχω τὴν δύναμιν νὰ τὴν ἀνοίξω... θὰ ὀπισθοχωρήσω εἰς τὸ κατώφλιον... ἡ ἐλπὶς δὲν μὲ στέργει πλέον.

ΠΡΕΥΑΝ.

Ὤθησε, σὲ λέγω, τὴν θύραν! Ἄκουσε Ἐρρῖκε, εἰξεύρεις αὐτὴν τὴν στιγμὴν μὲ τί ὁμοιάζεις; ὁμοιάζεις, μὲ συμπάθειαν, ὄνον ὁ ὁποῖος δὲν τολμᾷ νὰ διαβῇ ῥυάκιον.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ὅπως θέλεις... Σὺ ὁ ὁποῖος περιπαίζεις τὰ δεινά μου δὲν ἐπροδόθης ποτέ; Παραδέχομαι, ἐὰν τὸ ἐπιθυμεῖς, ὅτι δὲν ἀπήντησες σκληρὰς γυναῖκας, ἀλλ' ἀπίστους καὶ κακοποιοὺς δὲν εὗρες;

ΠΡΕΥΑΝ.

Ἐνίοτε, ὅπως ὅλοι.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἄ! ἀνάθεμα εἰς ἐκείνην ἡ ὁποία σὲ δίδει αὐτὴν τὴν λυπηρὰν πεῖραν! ἡ ἀσταθὴς γυνὴ γίνεται ὁ δήμιος τῶν ἀνδρῶν. Ἀναίσθητος πρὸς τὰ δεινὰ τοῦ πάσχοντος, εἶναι σκληροτάτη ψυχὴ καὶ ἀντιθάσσευτος! νομίζει ὅτι ἂν σὲ προσφέρῃ τὴν φιλίαν, ἀντὶ τοῦ ἔρωτος τὸν ὁποῖον σὲ ἀφαιρεῖ, ἐξεπλήρωσε τὸ χρέος της! καὶ τί φιλία! οὔτε κἂν φάντασμα φιλίας εἶναι· ποῦ εἰλικρίνεια, ποῦ ἐμπιστοσύνη! αἰώνιον ψεῦμα, ἀδιάκοπος βάσανος, καὶ εὐτυχὴς ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον φονεύει!

ΠΡΕΥΑΝ, καθ' ἑαυτὸν

Ἀφεύκτως πρέπει νὰ μεταχειρισθῶ δραστικὸν φάρμακον· ποῦ νὰ βάλω αὐτὸ τὸ γράμμα;... μέσα εἰς τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς του;... ὄχι· εἰμπορεῖ νὰ ἐννοήσῃ... Ἄ! εὕρηκα, εὕρηκα!... εἰς τὸ εἰδικόν μου. (Ῥίπτει τὸ γράμμα εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ πῖλον) Καὶ διὰ νὰ τὸ εὕρῃ... (λαμβάνει τὸν τοῦ Οὐαλβρὺν.) Χαῖρε, Ἐρρῖκε. Τὸ κάτω, κάτω τῆς γραφῆς ἔχεις ἴσως δίκαιον. Ἡ κόμησσα μὲ τα γλυκά της ὀμμάτια ἔχει καὶ τὴν κεφαλὴν ὀλίγον ἐλαφράν!...

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Πιστεύεις;

ΠΡΕΥΑΝ.

Τίς εἰξεύρει; γυναῖκα εἶναι.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἀλὰ πάλιν... τὴν νομίζεις ἱκανήν;...

ΠΡΕΥΑΝ·

Διατὶ ὄχι. Τὸ κατ' ἐμὲ, σὲ συμβουλεύω νὰ μεταφέρῃς ἀλλοῦ τὴν ἀγάπην σου. Καλλίτερα νυμφεύσου τὴν Ἑλένην...

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἀλλά...

ΠΡΕΥΑΝ.

Αὐτὸ εἶναι τὸ φρονιμώτερον. Χαῖρε, φίλε μου, (καθ' ἑαυτὸν ἐξερχόμενος). Θὰ τὸν ἐπιβλέπω.

ΣΚΗΝΗ Γ.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ μόνος.

Πολὺ γρήγορα ἤλλαξε γνώμην! τί σημαίνει αὐτὸ; εἶχε μυστηριῶδες ὕφος καὶ ἐνταῦτῷ ἐμπαικτικόν... Ἄ! εἶναι ἡ διάθεσις τῆς στιγμῆς... Ἐν τούτοις πρέπει νὰ ἰδῶ τὴν κόμησσαν... νὰ μάθω διὰ ποῖον λόγον μὲ ἐδέχθη τόσον παραδόξως... θὰ ἔδιδα ὅτι εἶχε εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον... Τί ἔκαμα τὸ *καπέλλον* μου;... Ἄ!.. ὄχι, εἶναι τοῦ Ἐδουάρδου. Αὐτὸς ὁ τρελλὸς ἐπῆρε τὸ ἰδικόν μου. (Εὑρίσκει τὸ γράμμα). Τί εἶναι αὐτό; ἀπὸ ποῦ εἶναι αὐτὸ τὸ χαρτί; γράμμα! οὔτε ἐπιγραφὴ, οὔτε σφραγίς. (Ἀναγινώσκει) « Ἐὰν πρέπει νὰ σᾶς πιστεύσω... » Μεγαλοδύναμε Θεέ! εἶναι δυνατόν;... πῶς! ὁ Ἐδουάρδος ὁ παιδικός μου φίλος! τοιαύτη προδοσία! Ἄ! κατεβλήθην, κατεστράφην! ποῖος ἐδύνατο νὰ τὸ προΐδῃ; Ὁ Ἐδουάρδος, ἡ κόμησσα νὰ μὲ ἀπατήσουν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον! Δι' αὐτὸ μὲ περιέπαιζε, ἐννοῶ τώρα διατὶ ἔφυγεν ἐκείνη. Ναὶ, μ' ἔπαιξαν ἀφεύκτως καὶ μὲ εἶχαν διὰ νὰ περοῦν τὸν καιρόν... Ὦ! θὰ ἐκδικηθῶ... τρέχω νὰ τὸν ἐξαναεύρω... Θὰ τῷ ζητήσω ἱκανοποίησιν... Ὄχι, ὄχι καλλίτερα ἂς ἔμβω ἐδῶ νὰ εἰπῶ κατὰ πρόσωπον... Ἄ!...

ΣΚΗΝΗ ΙΑ'.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ, ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ!

Σεῖς εἶσθε, κυρία Μαργαρίτα! Ἐλᾶτε ὁ θεὸς σᾶς στέλλει.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Πῶς, ὁ θεός; ἡ ἐξαδέλφη μου. Ἀνεχώρησεν ὁ Κ. Πρευάν;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Μάλιστα πρὸ ὀλίγου... Ἄ! πόσον εὐτυχὴς εἶναι... μόνον δι' αὐτὸν σκέπτεσθε... τὸν ἀγαπᾶτε... Μάθετε λοιπόν...

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Ὦ! τὸν ἀγαπῶ, τὸν ἀγαπῶ... μὴ βιάζεσθε, παρακαλῶ! Ἀποφασίζετε πολὺ γρήγορα. Ἀλλὰ τί ἔχετε, Παναγία μου· προξενεῖτε φόβον.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Μάθετε ὅτι μᾶς προδίδουν καὶ τοὺς δύο.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Ποίους καὶ τοὺς δύο ;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Σᾶς καὶ ἐμέ.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ

Καὶ ποῖος εἶναι ὁ προδότης ;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ὁ ἄπιστός μου φίλος καὶ ἐπίβουλος ἐραστής σας!...

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Ὦ ! . . . Ὦ ! . . . τί ἐκφράσεις ! . . . τὸν Κύριον Πρευὰν βαπτίζετε μὲ αὐτὰ τὰ ὀνόματα ;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Μάλιστα, αὐτὸν τὸν ἴδιον.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ·

Ἀστειεύεσθε βέβαια.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ὄχι, δὲν ἔχω διόλου ὄρεξιν.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Καὶ ποία εἶναι αὐτὴ ἡ προδοσία;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἰδοὺ, κυρία, ἀναγνώσατε αὐτὸ τὸ γράμμα.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ, ἀναγινώσκουσα.

« Ἐὰν πρέπει νὰ σὰς πιστεύσω, κυρία . . . »

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Παρατηρήσατε, παρακαλῶ, παρατηρήσατε, κυρία, ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ περιμένη τις . . .

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ, ἀναγινώσκουσα.

« Τίποτε ἂς μὴ ἐμποδίση πλέον τὴν εὐτυχίαν μου . . . »

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Τί λέγετε ; Εἰς ποίαν γυναῖκα τολμᾷ τις νὰ γράψῃ μὲ τοιοῦτον ὕφος ; ὑπάρχει τίποτε εἰς τὸν κόσμον τολμηρότερον καὶ αὐθαδέστερον ;

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Τῇ ἀληθείᾳ . . .

ΟΥΑΛΒΡΥΝ

Δὲν εἶναι φανερὸν ὅτι διὰ νὰ γράψῃ τις κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰς γυναῖκα πρέπει νὰ κρίνῃ ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα ; καὶ πάλιν εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ ἔχῃ τίς ποτε ; Καὶ ἡ κόμησσα ὑποφέρει τοιούτους λόγους ! Κυρία, πρεπει νὰ ἐκδικηθῶμεν.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ, ἀναγινώσκουσα πάντοτε.

« Ἀλλ' ἀρκεῖ ἆρά γε νὰ μὲ τὸ λέγετε ; . . . »

ΟΥΑΛΒΡΥΝ

Ἀναγινώσκετε μὲ προσοχήν.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Ναὶ, ἀκούω τὴν ἀνάγνωσίν μου . . . Θέλετε νὰ ἐκδικηθῶμεν· πῶς ;

ΟΥΑΛΒΥΝ.

Ἐὰν τοὺς ἐγκαταλίπωμεν καὶ τὰ χαλάσωμεν ἐντελῶς μὲ αὐτούς. Μᾶς παίζουν καὶ μᾶς ἀπατοῦν — Ἐὰν αἰσθάνεσθε καθὼς ἐγὼ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὕβριν, ἂς λησμονήσωμεν δύο ἀγνώμονας . . . Δεχθῆτέ με ὡς ἄνδρα.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ, ἀλλοφρονοῦσα.

Ὡς ἄνδρα ;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Μάλιστα τολμῶ νὰ τὸ προτείνω καὶ ἂν δὲν καταφρονήσετε τὴν παράκλησίν μου, θὰ ἀφιερώσω ὁλόκληρον τὴν ζωήν μου διὰ νὰ ἐξαλείψω τὴν μισητὴν ἐνθύμησιν τῆς προδοσίας αὐτῆς, ἥτις βεβαίως σᾶς...

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ, ἀναγινώσκουσα πάντοτε.

Πὲ ἀφιερόνετε ὁλόκληρον τὴν ζωήν σας ; . . .

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Μάλιστα, τὸ ὀμνύω, καὶ ὅταν δίδω τὸν λόγον μου, ἐγώ . . .

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ

Ποῦ εὕρετε αὐτὸ τὸ γράμμα ;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Εἰς τὸ καπέλλον μου· δηλαδὴ, ὄχι· εἰς τὸ εἰδικόν του, διότι ἐπροδόθη ἀπὸ ἀνεπιτηδειότητα.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Εἰς τὸ καπέλλον του ;

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Μάλιστα ἐκεῖ εἰς αὐτὸ τὸ κάθισμα.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Κύριε Οὐαλβρὺν σᾶς περιέπαιξαν.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Τί ἐννοεῖτε, κυρία ! Τὸ γράμμα αὐτό ; . . .

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Τὸ γράμμα αὐτὸ δὲν εἶναι εἰμὴ ἀστεϊσμὸς.

ΟΥΑΛΒΥΝ.

Ἀστεϊσμός ! Θὰ ἦτο πολὺ ἀλλόκοτος. Καὶ πόθεν τὸ συμπεραίνετε ; Ἐξυφάνθη συνωμοσία ; ἐστήθη κἀμμία παγὶς κατ' ἐμοῦ ; Ὁμιλήσατε, ἐμάθετε περὶ τούτου τίποτε ;

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Ὄχι τίποτε, ἀλλὰ εἶναι ἡλίου φαεινότερον.

ΟΥΑΛΒΥΝ.

Πῶς ! ἐξηγηθῆτε, δι' ὄνομα τοῦ θεοῦ. Ἐὰν ἦναι παγὶς καὶ τὴν γνωρίζετε . . .

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Ὄχι δὲν γνωρίζω τίποτε, ἀλλ' εἶμαι βεβαία. (Ἀναγινώσκουσα πάλιν τὴν ἐπιστολήν.) « Ἐὰν πρέπει νὰ σᾶς πιστεύσω, κυρία . . . » χά ! χά ! χά ! (γελᾷ) καὶ τὸ θεωρεῖτε χά! χά ! ἀληθές ! . . . χά ! χά ! θεέ μου, τί τρέλλα ! . . . καὶ πιστεύετε ὅτι ἡ ἐξαδέλφη μου... ὅτι ὁ Κύριος Πρευὰν . . . χά ! θεέ μου . . . καὶ δὲν βλέπετε ὅτι εἶναι ἀδύνατον . . . χά ! χά !

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Τῇ ἀληθείᾳ, δὲν βλέπω . . .

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ, γελῶσα πάντοτε.

Χά ! χά ! χά ! ὁ ταλαίπωρος βαρῶνος . . . δὲν βλέπει . . . δὲν παρατηρεῖ . . . χά ! χά ! ἕνεκα τούτου . . . Τὸ σοβαρόν σας θὰ μὲ κάμῃ ν' ἀποθάνω ἀπὸ τὰ γέλοια καὶ θέλετε νὰ μὲ στεφανωθῆτε, χά! χά ! . . . σᾶς ζητῶ συγχώρησιν, ἀλλ' εἶναι ὅλως διόλου χωρὶς νὰ τὸ θέλω . . . χά ! χά ! ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον ! . . . Δὲν ἔχει νόημα ! . . . χά ! χά ! . . .

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Μὰ τὴν ἀλήθειαν, κυρία, ὅταν σᾶς ἔδειξα τὸ γράμμα δὲν ἐπίστευα ὅτι θὰ σᾶς ἔδιδα τόσην εὐθυμίαν. Ἀλλὰ παγὶς ἢ ὄχι . . .

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Ἀφοῦ σᾶς λέγω ὅτι δὲν εἰξεύρω τίποτε.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Ἐγὼ ὅμως εἰξεύρω τί πρέπει νὰ κάμω. Προσκυνῶ, κυρία Μαργαρίτα.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Ποῦ πηγαίνετε ; Ἐλᾶτε μαζύ μου εἰς τῆς ἐξαδέλφης μου· ὅλα θὰ ἐξηγηθοῦν.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Τὴν ἐξαδέλφην σας δὲν θὰ τὴν ἐξαναΐδω πλέον εἰς τὴν ζωήν μου . . . καὶ σᾶς ἀκόμη . . . οὔτε κἀνένα ἄνθρωπον . . . πλὴν ἑνός . . . Γελάσετε, ἂν θέλετε... Σᾶς εὔχομαι νὰ μὴ μάθετέ ποτε τί ὑποφέρει ὅστις προδοθῇ ! . . . Ἂ ! καταθλίβομαι. . . ἀπελπισία ! . . . Δυστυχία εἰς αὐτόν ! εἰς ἐμέ ! . . . Προσκυνῶ, προσκυνῶ, κυρία !

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Ἀκούσετε δά.

ΟΥΑΛΒΡΥΝ.

Προσκυνῶ, προσκυνῶ ! Σ.

(Ἕπεται τὸ τέλος)

ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΛΥΣΙΚΡΑΤΟΥΣ.

—ooo—

Μεταξὺ τῶν ἀρχαίων μνημείων τῶν Ἀθηνῶν ἐν τῶν πεγιεργοτάτων διά τε τὴν ἐποχὴν καὶ τὴν ἀφορμὴν τῆς ἀνεγέρσεώς του, καὶ διὰ τὴν κομψότητα τῆς κατασκευῆς του, ἀλλὰ συγχρόνως ἓν τῶν ἧττον γνωστῶν καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως, ἢν κοσμεῖ, εἶναι τὸ *μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους*, τὸ ὑπὸ τοῦ ὄχλου καὶ ὑπὸ πολλῶν προσέτι τῶν ἀξιούντων ὅτι δὲν εἶναι ὄχλος, κοινῶς ὀνομαζόμενον *Φανάρι τοῦ Διογένους*, ἢ *Φανάρι τοῦ Δημοσθένους*.

Ὑπὸ τὴν Ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Ἀκροπόλεως κείμενον, εἰς μέρος τῆς πόλεως ἄγευστον εἰσέτι τῆς σκαπάνης τοῦ ῥυμοτόμου, ἀφανὲς μεταξὺ οἰκίσκων καὶ ἐρειπίων, κεῖται ἐκτὸς τῆς πεπατημένης ὁδοῦ τῶν περιηγητῶν, καὶ δὲν ἑλκύει εἰμὴ τῶν εἰδημόνων τὰ βλέμματα, οὐδὲ προφυλάττεται συνήθως ἀπὸ ἀπειροκάλων κακώσεων.

Στηριζόμενον ἐπὶ τετραγώνου βάσεως λίθων ἀκατεργάστων, ἥτις ὅμως πιθανῶς ἐκρύπτετο ὑπὸ γῆν, ἐγείρεται ἐπ' αὐτῆς στρογγύλον, κυλινδροειδὲς, ἔχον μόλις ἓξ ποδῶν τὴν διάμετρον, καὶ τὸ ὅλον ὕψος 34 ποδῶν· κατὰ δὲ τὴν περιφέρειαν αὐτοῦ ἓξ ἡμικίονας κορινθιακοὺς, τοὺς ἀρχαιοτέρους γνωστοὺς τοῦ κατακόσμου τούτου ῥυθμοῦ. Τὰ δὲ μεταξὺ τῶν κιόνων τούτων διαστήματα, πλὴν τοῦ πρὸς δυσμὰς, ἀφεθέντος δι' εἴσοδον, κλείονται ἕκαστον ὑπὸ μιᾶς μονολίθου πλακὸς, ἀνιούσης μέχρι τοῦ ὑποτραχηλίου τῶν κιονοκράνων. Τὰ δὲ μεταξὺ τῶν κιονοκράνων διαστήματα κλείονται εἰσέτι ἐν μέρει, καὶ ἐκλείοντο ἐντελῶς ὅτε τὸ μνημεῖον ἦτον ἔτι ἄρτιον, ὑφ' ἑτέρων πλακῶν, ὧν ἑκάστη ἔφερεν ἀνὰ δύο τρίποδας κομψῶς ἀναγεγλυμμένους, ὡς δεικνύει ἓν μόνον περισωζόμενον αὐτῶν δεῖγμα. Ὁ στρογγύλος θριγκὸς φέρει μακρὰν ἐπιγραφὴν εἰς τὸ τριπλοῦν ἐπιστύλιον, καὶ ἀνάγλυφον ζωοφόρον, καὶ ἡ ὀροφὴ εἶναι κωνοειδὴς, λεπιδωτὴ ἔξωθεν, καὶ κορυφουμένη εἰς ὑψηλὸν τριπλοῦν ἀνθέμιον.

Τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ κυλίνδρου ἀπολήγοντος εἰς ὀξὺ, ἐνεποίησεν εἰς τοὺς ἀρχαιολόγους ἐποχῆς τινος σκότους καὶ ἀμαθείας τὴν λαμπρὰν ἰδέαν ὅτι τὸ μνημεῖον ἦτον (οἱ σοφώτεροι περιωρίζοντο λέγοντες ὅτι ὡμοίαζε) τὸ φανάριον ὃ ἐκράτει ὁ Διογένης, ἄνθρωπον ζητῶν. Τούτους χλευάζοντες, ἐγνωμοδότουν ἄλλοι εἰδημονέστεροι ὅτι ἦτον ὄχι τοῦ Διογένους, ἀλλὰ τοῦ Δημοσθένους φανάρι, ἢ ὁ λύχνος πρὸς ὃν ἔγραφεν ὁ μέγας ῥήτωρ, καὶ τούτου τῶν ἐλλυχνίων ὅτι ὤζον αἱ δημηγορίαι του. Εἷς τῶν περιηγητῶν τῆς προπαρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ὁ Γάλλος Σπὼν, νομίζων ὅτι δύναται γενικώτερον νὰ ἐκλάβῃ τὴν σημασίαν τῆς λέξεως *φανάρι*, φρονεῖ ὅτι τῆς ἐπωνυμίας ταύτης αἴτιον εἶναι τὸ τριγωνικὸν τοῦ ὀρόφου κόσμημα, ἀναπολοῦν, ὡς αὐτὸς νομίζει, τὸ σχῆμα ἀρχαίου λύχνου. Περίεργος δὲ δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐνταῦθα ἡ ἀνάμιξις τοῦ ὀνόματος τοῦ Δημοσθένους, συνδυαζομένη μετὰ τῆς περιστάσεως ὅτι οὐ μακρὰν τῆς θέσεως τοῦ μνημείου τούτου, ὅλον τὸ ἔδαφος τῆς πόλεως εἰς μέγα βάθος εἶναι πλῆρες σιδηροσκωρίας. Ὡς γνωστὸν, ὁ ῥήτωρ ἐκέκτητο πλούσια σιδηρουργεῖα, καὶ ἴσως δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ταῦτα ἔκειντο ἐνταῦθα περίπου, ὅπου παρέμεινον καὶ τὰ ἴχνη αὐτῶν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐνδόξου ἰδιοκτήτου των.

Αἱ παράδοξοι δὲ αὗται ἐπωνυμίαι πηγάζουσιν ἐκ χρόνων καθ' οὓς εἶχε σβεσθῆ πᾶσα ὀρθὴ γνῶσις τῆς ἀρχαιότητος καὶ οἱ ὑποτιθέμενοι λόγιοι ὡς χρησμοὺς ἐπέβαλλον τὰς ἑαυτῶν ἀλογίας. Τότε τὸν Παρθενῶνα ὠνόμαζον *Πάνθεον* ἢ ναὸν τοῦ *ἁγνώ-*

στου Θεοῦ, ἐνθυμούμενοι ὅτι ὁ ἅγ. Παῦλος ἀνέφερέ που περὶ βωμοῦ τοῦ Ἀγνώστου Θεοῦ ἐν Ἀθήναις· τὰ προπύλαια ἐκάλουν θαῤῥούντως *ὁπλοστάσιον τοῦ Λυκούργου* ἢ *παλάτιον τοῦ Θεμιστοκλέους*, καὶ τὸν πύργον τοῦ Κυῤῥήστου, *διδασκαλεῖον τοῦ Σωκράτους*· καί τινα ὀρύγματα ἐν τῇ ἀποτόμῳ πλευρᾷ τοῦ Μουσείου, ἀπέναντι τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ὑπὸ τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάππου, ἐξελαμβάνοντο ἀδιστάκτως, καὶ κοινῶς ἐκλαμβάνονται μέχρι τοῦδε, ὡς ἡ *φυλακὴ* ἣν ἐδόξασε τοῦ *Σωκράτους* ἡ ἄδικος καταδίκη. Εἰς τὰς ὀπὰς ταύτας ἠδύνατό τις ἴσως νὰ ὑποπτεύσῃ τὸν πανάρχαιον τάφον τοῦ Δαιδαλίδου *Κάλω*, ὃν ὁ Παυσανίας εἶδε μεταβαίνων ἀπὸ τῶν προπυλαίων πρὸς τὸ θέατρον, ἢ νὰ ἐκλάβῃ αὐτοὺς πιθανώτερον ὡς οἰνῶνας καὶ ὑπόγεια ἰδιωτικῶν οἰκιῶν, μόνον δὲ τὴν φυλακὴν τοῦ Σωκράτους ἐδῶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ. Κατὰ τὸν Φαῖδρον τοῦ Πλάτωνος (1) τὸ δεσμωτήριον τοῦ Σωκράτους ἦν πλησίον τοῦ δικαστηρίου ἐν ᾧ ὁ φιλόσοφος ἐδικάσθη· κατὰ δὲ τὸν Εὐθύφρονα τοῦ αὐτοῦ(2) τὸ δικαστήριον τοῦτο ἦν ἐν τῇ Βασιλείῳ στοᾷ, κειμένῃ βορείως τοῦ Ἀρείου Πάγου. Τέλος κατὰ Ξενοφῶντα (3), ὁ Θηραμένης ἀπαγόμενος εἰς τὸ δεσμωτήριον οὗ ἔπιε τὸ κώνειον, ἀπὸ τοῦ Βουλευτηρίου, κειμένου καὶ αὐτοῦ βορειοδυτικῶς τῆς Ἀκροπόλεως, διῆλθε διὰ τῆς ἀγορᾶς, οὔσης καὶ τότε περίπου ὅπου καὶ σήμερον, ὥστε ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ φυλακὴ δὲν ἐδύνατο νὰ εἶναι ὅπου αἱ φέρουσαι τὸ ὄνομα αὐτῆς ὀπαὶ, μεσημβρινῶς τῆς ἀκροπόλεως καὶ πέραν τοῦ Ἀρείου Πάγου.

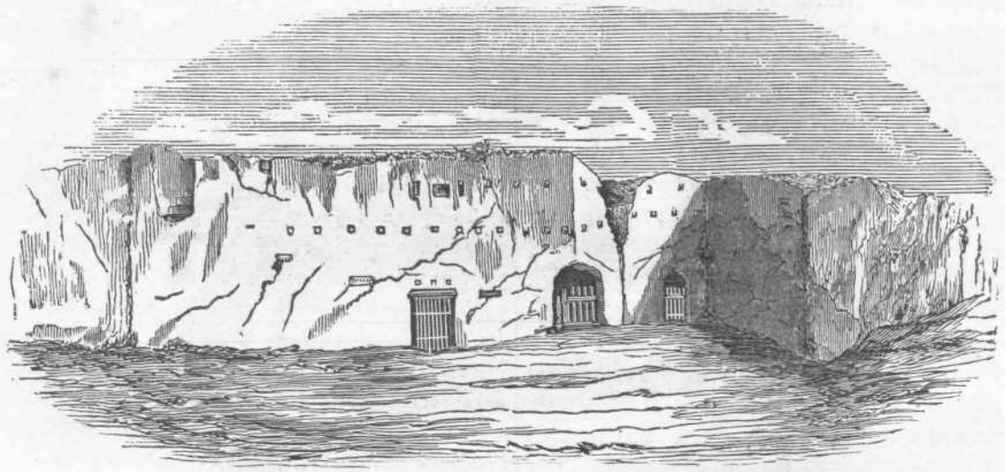

Ἡ φυλακὴ τοῦ Σωκράτους.

Τὸ προκείμενον λοιπὸν οἰκοδόμημα, οὔτε τοῦ Διογένους, οὔτε τοῦ Δημοσθένους ἦτον *Φακάρι*, ἀλλὰ χορηγικὸν μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, ὡς δηλοῖ ἡ ἐπὶ τοῦ ἐπιστηλίου αὐτοῦ ἐπιγραφή, ἔχουσα οὕτως· « *Λυσικράτης Λυσιθείδου Κικυννεὺς ἐχορήγει Ἀ-* » *καμαντὶς παίδων ἐνίκα· Θέων ηὔλει· Λυσιά-* » *δης Ἀθηναῖος ἐδίδασκε· Εὐαίνετος ἦρχε.* »

Ἐν Ἀθήναις, θεατρικαὶ, μουσικαὶ καὶ ὀρχηστικαὶ παραστάσεις ἐτελοῦντο καθ' ὡρισμένας τινὰς ἑορτὰς, καὶ τὴν δαπάνην καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ συλλέγειν καὶ τοῦ ἐπασκεῖν τοὺς χοροὺς δι' αὐτὰς ὤφειλον ν' ἀναλαμβάνωσι πάντες οἱ εὔποροι Ἀθηναῖοι ἀλληλοδιαδόχως.

Ἐπειδὴ ὅμως κατὰ τὰς ἑορτὰς ταύτας ἐγίνοντο πλείονες παραστάσεις, καὶ συνήθως πέντε ἐκ μέρους πέντε ἐκ τῶν φυλῶν, διὰ τοῦτο πλείονες ἦσαν καὶ οἱ ἀγωνιζόμενοι χοροὶ, δικασταὶ δὲ ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῶν πέντε ἄλλων φυλῶν, ἀπεφαίνοντο τίς τῶν χορῶν ὑπερτέρησε τῶν λοιπῶν, καὶ εἰς ἐκείνου τὸν χορηγὸν ἐδίδετο εἰς ἆθλον τρίπους, ὃν οὗτος συνήθως ἀνέθετε τοῖς θεοῖς, ἱστὰς αὐτὸν ἐπὶ κίονος ἢ ἄλλου τινὸς μνημείου ἐπίτηδες ἀνεγειρομένου.

Τὸ προκείμενον λοιπὸν μνημεῖον πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ἀνηγέρθη, τριγωνικὸν ἔχον τὸ ἀκράνθεμον εἰς στήριξιν τοῦ χορηγικοῦ τρίποδος. Ἦν δ' ὁ λαβὼν τὸν τρίπουν χορηγὸς Λυσικράτης τις, υἱὸς Λυσιθείδου, ἐκ τοῦ δήμου Κικύννων, ἴσως τοῦ σημερινοῦ χωρίου Κουκουβάουνες, παρ' ᾧ εὑρέθη ἐπιγραφὴ μνημονεύουσα τῶν Κικύννων. Ὁ δὲ χορὸς αὐτοῦ ἦν οὐχὶ δραματικὸς ἀλλὰ λυρικὸς, συγκείμενος ἐκ παίδων μόνον τῆς ἰδίας αὐτοῦ φυλῆς, τῆς Ἀκαμαντίδος. Ὁ αὐλητὴς Θέων ὅστις προσηύλει πρὸς τὸν χορὸν, εἶναι ἀλλαχόθεν ἄγνωστος, πιθανῶς δὲ ἦτον Ἀθηναῖος, διότι ἄλλως ἤθελε προστεθῇ καὶ τὸ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ὄνομα. Ὁμοίως ἄγνωστος εἶναι καὶ ὁ Λυσιάδης ὁ διδάξας τὸν χορὸν, ἢ ἴσως καὶ ὁ συνθεὶς τὸ ᾆσμα, διότι συνήθως οἱ ποιηταὶ αὐτοὶ καὶ ἐδίδασκον τὰ ἴδια αὐτῶν ἔργα. Ὁ Εὐαίνετος τέλος ἦρξε τὴν ἐπώνυμον ἀρχὴν ἐν Ὀλυμπιάδι 111, 6, ἤτοι ἐν ἔτει 334 π. Χ., καθ' ὃν χρόνον ὁ Ἀλέξανδρος τὸν Φίλιππον ἄρτι διαδεξάμενος εἰσήλαυνε τροπαιοῦχος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ δ' Ἑλλὰς εἰς τὸ ἄκρον παντὸς μεγαλείου καὶ πάσης δόξης ἐλάσασα, ἦν ἤδη ἐν μέσῳ τῷ κόρῳ ὅστις προηγεῖται τῆς παρακμῆς.

(1) Εἰς τὸ Δικαστήριον, ἐν ᾧ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο. Πλησίον γὰρ ἦν τοῦ δεσμωτηρίου. Πλάτ. Φαῖδ. 3.

(2) ΕΥΘ. Τὰς ἐν Λυκείῳ καταλιπὼν διατριβὰς ἐνθάδε νῦν διατρίβεις περὶ τὴν τοῦ βασιλέως Στοάν. Οὐ γάρ που καὶ σοὶ δίκη τις οὖσα τυγχάνει πρὸς τὸν βασιλέα . . . ΣΩΚΡ. Οὗτοι δὲ Ἀθηναῖοί γε δίκην αὐτὴν καλοῦσιν, ἀλλὰ γραφήν. Πλάτ. Εὐθύφρ. 1.

(3) Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα (τὸν Θηραμένην) διὰ τῆς ἀγορᾶς (ἀπὸ τοῦ Βουλευτηρίου εἰς τὸ Δεσμωτήριον.) Ξεν. Ἑλλ. Β. 3,56.

Ἡ δ' ὑπὲρ τὸ ἐπιστήλιον ζωοφόρος παριστᾷ ἐν μικραῖς διαστάσεσι χαριέστατα διαγεγραμμένον ἕνα τῶν γνωστοτέρων Διονυσιακῶν μύθων. Θέλων ποτὲ ὁ Διόνυσος νὰ μεταβῇ ἐξ Ἰκαρίας εἰς Νάξον, ἐπέβη εἰς πλοῖον Τυῤῥηνῶν ἐκ τῶν ἐν Λυδίᾳ. Ἦσαν δὲ πειραταὶ οὗτοι καὶ ἐπεβούλευσαν κατὰ τὸν πλοῦν τῷ Θεῷ, ἀποφασίσαντες ἀντὶ τῆς Νάξου ν' ἀποβιβάσωσιν αὐτὸν εἰς Ἀσίαν καὶ νὰ τὸν κακοποιήσωσιν. Ὁ Διόνυσος ὅμως αἰσθόμενος τὴν ἐπιβουλὴν, ἐτιμώρησεν αὐτοὺς βαρέως, καὶ τὸ πλοῖον ἐπληρώθη ἀμέσως μολπῶν καὶ ἰάκχων, καὶ κισσὸς καὶ ἄμπελος περιεπλάκη περὶ τοὺς ἱστοὺς, καὶ τὰ καλώδια μετεβλήθησαν εἰς συστρεφομένους ὄφεις, καὶ οἱ Σάτυροι, οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Θεοῦ, ἔῤῥιψαν εἰς τὰ κύματα τοὺς κακούργους, οἵτινες αἰφνιδίως μεταμορφώθησαν εἰς δελφῖνας. Μικρὰν ὅμως μεταβολὴν εἰς τὸν μῦθον ὡς διηγοῦνται αὐτὸν οἱ συγγραφεῖς ἐπέφερεν ὁ γλύπτης ὅτι τὸ θαῦμα τοῦ Θεοῦ μετέφερεν ἀπὸ τοῦ πλοίου εἰς παραλίαν τινὰ, πιθανῶς διὰ τὸν λόγον ὅτι ἡ βραχεῖα τοῦ καταστρώματος ἔκτασις ἦν ἀκατάλληλος εἰς παράστασιν συνεχοῦς ζωοφόρου πέριξ ὅλου τοῦ οἰκοδομήματος. Ἐξελέξατο δὲ ὁ καλλιτέχνης τὸν μῦθον τοῦτον εἴτε ἁπλῶς ὡς βακχικὸν, διότι αἱ θεατρικαὶ παραστάσεις ἦσαν ἐν γένει παράρτημα τῶν διονυσιακῶν τελετῶν, ἢ διότι ὁ διθύραμβος ὃν οἱ παῖδες τοῦ χοροῦ τοῦ Λυσικράτους ἔψαλλον, περιεστρέφετο ἴσως περὶ τὸ διήγημα τοῦτο. Εἶναι δὲ ἡ σύνθεσις τόσον εὐγενὴς, καὶ τόσον ἀνωτέρα τῆς χειρουργίας, ὥστε δὲν εἶναι ἀπίθανον ἡ μικρὰ αὕτη ζωοφόρος ν' ἀντεγράφῃ ἐκ μείζονός τινος καὶ ἐντελεστέρου ἔργου.

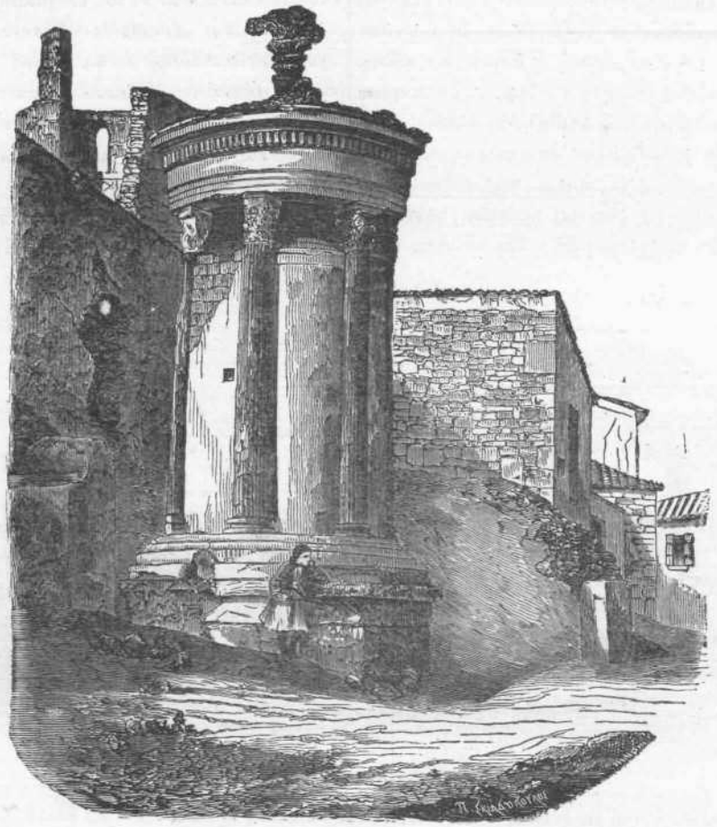

Τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους.

Τοιαῦτα χειρουργικὰ μνημεῖα ἦσαν ἀνεγηγερμένα πανταχοῦ περὶ τὸ θέατρον. Εἰς τοιοῦτον εἶχε διασκευασθῆ τὸ ὑπὲρ τὸ θέατρον σωζόμενον τετράγωνον

σπήλαιον, ὑπό τινος Θρασύλλου, Θρασύλλου τοῦ Δεκελέως, νικήσαντος ἀνδρᾶσιν Ἱπποθοωντίδι φυλῇ, ἐν Ὀλ. 115, α΄. ἀμέσως μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου τὸν θάνατον. Περιείχετο δ' ἐν τῷ σπηλαίῳ σύμπλεγμα παριστῶν τὸν ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος φόνον τῶν τέκνων τῆς Νιόβης, ἴσως ἐπίσης τὴν ὑπόθεσιν τοῦ διθυράμβου ἢ δράματος καθ' ὃ ἐνίκησεν ὁ χορὸς τοῦ Θρασύλλου.

Ἐπίσης δὲ χορηγικοὺς τρίποδας ἔφερον καὶ οἱ δίδυμοι κίονες οἱ ὑπὲρ τὸ σπήλαιον τοῦτο ἔτι ἱστάμενοι, καὶ τριγωνικὰ ἔχοντες τὰ κιονόκρανα.

Ἀλλ' ὑπῆρχεν ἰδίως μία τῶν Ἀθηνῶν ὁδὸς ἥτις ἅπασα ἐκοσμεῖτο ἑκατέρωθεν ὑπὸ τοιούτων μνημείων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐπωνυμίαν *Τρίποδες* ἔφερεν. Ἦν δὲ αὕτη ἡ φέρουσα ἀπὸ τοῦ θεάτρου εἰς τὸ Πρυτανεῖον, καὶ ἓν τῶν ἐπ' αὐτῆς μνημείων εἶναι αὐτὸ τὸ τοῦ Λυσικράτους. Ρ.

ΤΡΕΙΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

ἐξ ἀνεκδότου βιογραφικῆς συλλογῆς ἀποσπασθεῖσαι.

(225) *Παρθένιος ὁ Κατσούλης.*

—ooo—

Διέπρεψεν ὁ Ἠπειρώτης οὗτος ἱερομόναχος μεταξὺ τῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος διδασκάλων καὶ λογίων, ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐκπαιδευθεὶς ὑπὸ τὸν κλεινὸν Γεώργιον Σουγδουρῆν, ἐγεννήθη δὲ εἰς τὴν Ξήτσαν, κώμην τῶν Ἰωαννίνων, καὶ ἀπεβίωσε, καθά φησιν ὁ Βενδότης (ἐκκλ. Ἱστορ. Δ. 445) τῷ 1730 ἐν Ἰωαννίνοις δύο ἔτη μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πονήματός του « ἀποφθεγμάτων ἀπανθίσματα ». Πρὶν τῶν ἀποφθεγμάτων συνέταξε καὶ συλλογὴν παροιμιῶν, ἐξ ἧς ὁ Γεώργιος Κρομμύδας, ἀνεκδότου οὔσης, ἠρανίσθη καὶ κατεχώρισεν εἰς τὰς πραγματείας του ἱκανὰς, καὶ τὴν συλλογὴν ταύτην ὁ Κοσμᾶς Μπαλάνου ἐν τῷ προλόγῳ τῆς Ἀλγέβρας του ὀνομάζει παροιμιαστήριον ». Τοῦ πονήματος δὲ τούτου εὕρομεν ὑπόγραφον κατεχόμενον ὑπὸ τοῦ Κυρίου Μιχ. Γοργόλη, ἐξ οὗ ἀντιγράψαντες ἐπισυνάπτομεν τὸ σύντομον προοίμιον.

« Τοῖς ἐντευξομένοις ἐν Χριστῷ ἡμῖν ἀδελφοῖς κτλ.

» Ἀγαθόν τι χρῆμα τὸν πόνον ἀποφήναντά τινα τῶν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ βεβιωμένων ἀνδρῶν, κομιδῇ θαυμάσας τὰ μέγιστα ἐπηνεσάμην, ὡς κάλλιστα καὶ δοκιμώτατα φιλοσοφήσαντα, διὰ πόνου γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἐπεισρέει τὰ ἀγαθὰ, διὰ πόνου πάντες τιμῆς ἀξιοῦνται, διὰ τούτου πλουτοῦσι, διὰ τούτου θεοῦ βασιλείαν κληρονομοῦσιν.— Οὕτως ἀγαθὸν ὁ πόνος, τῷ γε πονοῦντι καὶ «Θεὸς συλλαμβάνει» κατὰ τὴν παροιμίαν. Τοῦτο δὲ οὖν αὐτὸς τῷ πόνῳ ὡς μέσῳ τινὶ χρησάμενος ἔρχομαι πρὸς τὴν Ὑμ. ἀγάπην καὶ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητα, ἀσπαζόμενος τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμὸν, ἐπόνησα γὰρ οὐ μετρίως περὶ τὴν συλλογὴν τῶν παροιμιῶν, καὶ γὰρ, ὡς δῆλον, διεσπαρμένων τυγχανουσῶν καὶ μὴ ἐν ταὐτῷ, πόνον τε οὐκ ὀλίγον ἀφεῖλον τοῖς θέλουσι χρῆσθαι ταύταις συλλέξας ἀπὸ βιβλίων διαφόρων, ἀπό τε Βαρίνου καὶ Σουΐδα, ἀπό τε Μηχαήλου Ἀποστολίου καὶ Τυρραίου καὶ Διδύμου, ἀπό τινος Γραικολατίνου καὶ ἄλλων ἀνωνύμων, πολλάς τε ἀπὸ τῶν χυδαίων, κάλλος τῆς Ἑλληνίδος διαλέκτου, παρ' ἧς καὶ ἐπέζευσαν ὧν δὲ λαχουσῶν μοι οὐδεμίαν παρῆκα (α). Τούτων δὲ τὸ χρήσιμόν τε καὶ ὑπουργὸν ἐγνωσμένον ὑμῖν· ἤθη γὰρ παραινοῦσι, καὶ πάθη ἐπανορθοῦσι, λόγος γὰρ βιωφελὴς ἡ παροιμία, καὶ εἰσὶν οἷον ὕλη ἀναγκαιοτάτη τοῖς λόγοις καὶ ἐπιστήμης μετεσχηκόσιν, ὑπουργοῦσι γὰρ ὑμῖν, εἰς τὸ ὁμιλεῖν ἀστείως καὶ συγγράφειν κοσμίως. Τοῦτο κἀγὼ προορῶν ἐπόνησα περὶ τὴν συλλογὴν τῶν αὐτῶν, ἃς τάξεως ἀμοιρούσας εὑρὼν, ταύτην ἐχαρισάμην αὐταῖς, ἐξ ὧν τὰς μὲν εἰς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν συντεινούσας, ἃς καὶ ταὐτοσημάντους καλέσας, ἐν τῷ τέλει μετεθέμην τοῦ βιβλίου. Τοῦτον οὖν τὸν πόνον προανατίθημι τῇ ὑμῶν λογιότητι, ὃν ὑπτίαις χερσὶν ὑποδέξασθαι ἀξιῶ, οὐκ ἀφορῶντες εἰς τὸ τοῦ δώρου λιτὸν, ἀλλὰ τὸ πρόθυμον τοῦ πονήματος μετὰ φιλοφροσύνης δεξιώσασθε, καὶ γὰρ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας οὐκ ἀπηξίωσε τὸν ὀλίγον τι ταῖς χερσὶν ὕδωρ κομίσαντα. Μετ' οὐ πολὺ δὲ, ἢν Θεὸς διδῷ, καὶ ἄλλην συλλογὴν, τὴν τῶν ἀποφθεγμάτων προσοίσω ὑμῖν, ἀδελφὰ γὰρ, κατὰ τὸν εἰπόντα, παροιμίαι καὶ ἀποφθέγματα. Ἐγὼ μὲν οὖν ὦ σεβασμία ὁμήγυρις, ὃ κατὰ δύναμιν εἶχον προσήνεγκον, ὑμῶν δὲ ἕκαστος τὸν οἰκεῖον ἔρανον μὴ ἀποστερείτω, καθ' ἃ δυνάμεως ἔτυχεν, οὕτω δὲ ποιοῦντες, *ἐντολὴν πληροῦμεν Θεοῦ*, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. »

Παρθένιος ἱερομόναχος, ὁ καὶ Κατσούλης ὁ ἐξ Ἰωαννίνων τῆς Ὑμ. λογιότητος ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

(47) *Γεράσιμος Παλλαδᾶς.*

Ἀπὸ τοῦ πίθου τῆς λήθης, οὕτως εἰπεῖν, ἐξάγομεν τὸν σοφὸν τοῦτον Ἕλληνα τῆς ΙΖ΄. ἑκατονταετηρίδος διὰ τῶν ὑποσημειουμένων 27 ἐπιστολῶν, ἃς εὕρομεν ἐν τῷ σημειωταρίῳ τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Βησσαρίωνος ἀντιγεγραμμένας, ἀλλ' ἄνευ χρονικῆς καὶ τοπικῆς σημειώσεως τῆς ἐκδόσεώς των.

(α). Περὶ τὰς 700 ἠμιώδεις παροιμίας (ἐν χρήσει οὔσας τότε κατὰ τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων καὶ τὰ πέριξ) συγκατεχώρισεν ἐν τῷ τέλει τοῦ πονήματός του μὴ κατὰ στοιχεῖον ἐγγεγραμμένας, ὧν ἑκάστην ἐξελληνίσας καὶ οὐκ ἀστόχως ἑρμηνεύσας, συγκατέταξε μεταξὺ τῶν ταυτοσήμων καὶ σχετικῶν ἀρχαίων παροιμιῶν.

Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἑλληνιστὶ γεγραμμέναι, διὰ τὸ δεινὸν καὶ στρυφνότατον ὕφος τοῦ γράφοντος, διὰ τὴν ἐπὶ τὸ ἐπιδεικτικώτερον πλοκὴν αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν ἀμέλειαν καὶ ἐπιπολαιότητα τοῦ ἀντιγράψαντος αὐτὰς χρήζουσι Δηλίου κολυμβητοῦ πρὸς πλήρη ἐμβάτευσιν, δι' αὐτῶν δὲ ἠδυνήθημεν πορισθῆναι, ὅτι ἐγράφησαν μεταξὺ τοῦ 1650—1685, ὅτι ὁ ἐν λόγῳ Γεράσιμος συγκεκροτημένος ἐκ βαθείας καὶ ποικίλης παιδείας, πρὶν τοῦ 1661 κατεῖχε θέσιν διδασκαλικὴν, καὶ ὡς ἄριστος ἱεροκήρυξ ἐκλεΐζετο, ὅτι τοιοῦτο, ὧν ἐπεσκέφθη τότε τὰ Ἰωάννινα, διδασκαλεύοντος τοῦ σοφοῦ Σπυρίδωνος Τριανταφύλλου, ὅτι διά τινα ἔτη ἐδιδασκάλευσεν εἰς Ἄρταν, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Παραμυθίαν καὶ ἐκ νέου εἰς Ἄρταν περὶ τὸ 1690, ὅτι καθ' ὃν καιρὸν διέτριβεν ἐν τῇ Ἠπείρῳ, ἔζη καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Θεόδωρος καὶ ὁ ἀδελφός του Στέφανος ἱερομόναχος, ἀμφότεροι πεπαιδευμένοι καὶ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ ἐνδημοῦντες. Ἀλλ' ἡ πατρὶς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος σοφοῦ Ἕλληνος μένει ἡμῖν ἄγνωστος, ὡς καὶ ἡ πηγὴ ἐξ ἧς ἐξήντλησε τὰς ὑψηλοτέρας τῆς σοφίας του γνώσεις, ἀναμφίβολον δέ ἐστιν, ὅτι ἐχρημάτισεν εἰς Κέρκυραν ἀκροατὴς καὶ τοῦ προμνησθέντος Σ. Τριανταφύλλου. Ἴσως πατρὶς αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ Κρήτη, διότι πρὸς Κρῆτας δεικνύεται ἐκ τῶν ἐπιστολῶν του μᾶλλον ἐσχετισμένος, οἷοι ὁ Γεράσιμος Βλάχος, Ἀρσένιος ὁ Καλούδης, Μελέτιος ὁ Συρίγος, Βαρθολομαῖος ὁ Συρόπουλος, Γρηγόριος ὁ Μελισσηνὸς, Μελέτιος ὁ Φιλαδελφείας, ὅ τε Γραδένιγος Ἀλοΐσιος ἢ Ἀμβρόσιος.

Οὐκ ἔχομεν ἄλλο τι περὶ τούτου προσθεῖναι, εἰκάζομεν δὲ ὅτι καὶ ὁ κλεινὸς Ἀνδ. Μουστοξύδης, μεταξὺ τῶν σοφῶν ἀνεκδότων σημειώσεών του περὶ τῶν πεπαιδευμένων τῆς ΙΖ΄. ἑκατονταετηρίδος οὐδεμίαν ποιήσεται μνείαν περὶ τοῦ σοφοῦ τούτου Ἕλληνος. Διότι ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ, τῇ ἐν τῇ *Πανδώρᾳ* τοῦ 1856 Ὀκτ. τεύχει 157, οὐδέν τι περὶ τούτου, τοῦ τε Σπυρίδωνος Τριανταφύλλου ἀναφέρει, καί τοι μέχρι τοῦ 1658 διέτριβεν ὁ τελευταῖος εἰς Κέρκυραν διδάσκων.

Τὰς δὲ ῥηθείσας ἐπιστολὰς αὐτοῦ, Θεοῦ διδόντος σπεύσομεν δημοσιεῦσαι, (ἀφοῦ διορθώσωμεν ἐν μέρει τὰς παρεισφρησάσας ἐλλείψεις καὶ λάθη τοῦ ἀντιγραφέως), μετά τινων σημειώσεων διευκρινιστικῶν τοῦ νοήματός των, ἐπιγράφονται δὲ ὡς ἕπεται·

1—3 *Βαρθολομαίῳ ἱερεῖ (τῷ Συροπούλῳ.)*
4 *Μελετίῳ τῷ Συρίγῳ.*
5—6 *Γερασίμῳ τῷ Βλάχῳ.*
7 *Τῷ Παιερωτάτῳ Ἰωσὴφ τῷ Δάξῃ.*
8 *Σπυρίδωνι Τριανταφύλλῳ* (1).
9 *Ἐμμανουὴλ ἱερεῖ τῷ Δεκάρχῳ.*
10—11 *Σιλβέστρῳ Ἀρχιδιακόνῳ Ἰωαννίνων.*
12 *Παππᾶ Ἰωάσαφ.*
13 *Λέοντι τῷ Γλυκεῖ.*
14 *Βησσαρίωνι τῷ Μακρῇ.*
15 *Ἀρσενίῳ ἱερομονάχῳ τῷ Καλούδῃ.*
16 *Βαρθολομαίῳ Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης.*
17 *Μελετίῳ Φιλαδελφείας.*
18 *Στεφάνῳ ἱερεῖ Παλλαδᾶ τῷ αὐταδέλφῳ.*
19 *Θεοδώρῳ Παλλαδᾷ, τῷ πατρί.*
20 *Ἀλοΐσίῳ Γραδενίγῳ (ἴσως τῷ Ἀμβροσίῳ Γραδενίγῳ τῷ Κρητικῷ).*
21—22 *Γρηγορίῳ ἱερομονάχῳ Μελισσηνῷ.*
23 *Παρθενίῳ τῷ ἱερομονάχῳ.*
24 *Σιλβέστρου ἱεροδιακόνου (ἀπάντησις).*
25 *Μελετίου Φιλαδελφείας ὁμοία.*
26—27 *Γρηγορίου τοῦ Μελισσηνοῦ ὁμοία.*

(1) Ταύτην καταχωρίζομεν ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ αὐτοῦ Σ. Τριανταφύλλου.

(248) *Σπυρίδων Τριανταφύλλος.*

—ooo—

Ὁ σοφὸς οὗτος Ἕλλην, Κερκυραῖος τὴν Πατρίδα, παρ' οὐδενὸς τῶν γνωστῶν ἡμῖν ὑπομνηματιστῶν ἀναφέρεται, ἐκ δὲ τῆς ἀνεκδότου βιογραφίας τοῦ Βησσαρίωνος τοῦ Μακρῆ καταφαίνεται ἡ ὕπαρξις καὶ ἀξία τοῦ ἀνδρὸς ἀποχρώντως διὰ τῶν ἑπομένων λέξεων· « Τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἦλθεν ἀπὸ τὴν νῆσον τῶν » Κορυφαίων ἕνας διδάσκαλος Τριανταφύλλης τὸ ὄ- » νομά του, καὶ ἄνοιξε σχολεῖον εἰς τὰ Ἰωάννινα, » καὶ ἀπὸ τότε ἤρχισε τὰ γραμματικὰ ὁ Βησσαρίων » ὁμοῦ μὲ ἄλλους συμπατριώτας καὶ ἐσπούδασεν εἰς » ἐκεῖνον γραμματικὰ καὶ ποιητικὰ καὶ λογικὴν ὀ- » λίγην, τέσσαρας ἥμισυ χρόνους ». (Παρθένιος ὁ Μικρός). Μεταξὺ δὲ τῶν ἐντυχουσῶν ἡμῖν ἐπιστολῶν τοῦ σοφοῦ Γερασίμου Παλλαδᾶ, εὑρίσκεται καὶ ἐπιστολή τις ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν μνησθέντα σοφὸν, ἐπιγραφομένη « Τῷ σοφῷ Τριανταφύλλῳ », ἣν ἀχρονολόγητον οὖσαν ἐπισυνάπτομεν. Εἰς ἐπιστολὴν δὲ Γρηγορίου ἱερομονάχου γεγραμμένην ἐξ Ἰωαννίνων τὴν 4 Φεβρ. 1661 καὶ διευθυνομένην πρὸς τὸν ῥηθέντα Παλλαδᾶν ἀναγινώσκομεν ταῦτα· « Νῦν δὲ περιλυπό- » τεροι γεγόναμεν, ὅτι τινὰ συμβαίνοντα κατὰ τύχην » ἢ κρεῖττον εἰπεῖν κατ' ἐνέργειαν καὶ συνηγορίαν τοῦ » τῶν ἀρετῶν φθονοῦντος ἀεὶ καὶ βασκαίνοντος δαί- » μονος, κατὰ τοῦ λογιωτάτου συνεῤῥάφησαν Σπυ- » ρίδωνος τοῦ Τριανταφύλλου. » Ἀπαντῶν δὲ ὁ αὐτὸς Παλλαδᾶς τῷ ἐπιστέλλοντι φησί · « Ταύτην γὰρ » διερχόμενος, οἶδά σε, παιδείας ἕνεκα τῆς θειομιμή- » του εἰς Ἰωάννινα τὰς ἐνδημίας πεποιηκέναι, τὴν ταύ- » της πολύπονον σπουδὴν παρὰ τοῦ λογιωτάτου Σπυ- » ρίδωνος Τριανταφύλλου ἀντλήσασθαι ἐφιέμενον, ἧς » τὰ ἀκροποικιλόχρυσα ἄνθη ὁ παμπόνηρος ἀποβλέπων » ἐχθρὸς οὐ πεφθονηκέναι ἠμελήσατο, ἵνα μὴ τῇ ἐκεῖ-

νων ἀρωματώδει ἐκχύσει αὐτός· ἐκ πολλοῦ οἷά περ δυσώδους κατ' αὐτὸν ἀπαγχονισθῆ. Ἀλλ' ἔνι τις ὑπέρσθενος τοῦ παντεπόπτου ἰσχὺς, ἡ τὰς ἐκείνου δηλητηρίους ἐνέδρας συνθλάσαι δυναμένη, εἰς ἣν τὰς ἡμῶν ἐλπίδας ὁλοψύχως ἀναθῶμεν. » Ἐκ τῶν ἀναφερομένων λοιπὸν ἀπομνημονευμάτων ἐξάγομεν, ὅτι ὁ ἀοίδιμος οὗτος σοφὸς ἐδιδασκάλευεν ὑπερμεσούσης τῆς ΙΖ'. ἑκατονταετηρίδος εἰς Κέρκυραν, ἐξ ἧς μετέβη τῷ 1658 διδασκαλεύσων εἰς Ἰωάννινα ἀκροατὰς αὐτόσε ἔχων μεταξὺ ἑτέρων πλείστων, τὸν Βησσαρίωνα τὸν ῥηθέντα Γρηγόριον ἱερομόναχον, τὸν Μελισσηνὸν, Σίλβεστρον τὸν τοῦ Ἰωαννίνων ἀρχιδιάκονον καὶ Ἐμμανουὴλ ἱερέα τὸν Δέκαρχον.

Ἀγνοοῦμεν δὲ πότε ἔπαυσε τῆς ἐν Ἰωαννίνοις διδασκαλίας, ὡς καὶ τὰ μετὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην συμβάντα αὐτοῦ. Ὁ πολυμαθὴς Ἀνδ. Μουστοξύδης (ἐν τῇ Πανδώρᾳ τοῦ 1856 τευχ. 157. Μ. Ὀκτ.) ἀναφέρει παρέργως ὡς μέλος τῆς ἐν ἔτει 1732 συστηθείσης Ἰονικῆς Ἀκαδημίας Ἰωάννην τὸν Τριαντάφυλλον καὶ Χριστόφορον, ἴσως αὐτάδελφον τοῦ πρώτου. Ὑπῆρξαν ἆρά γε οὗτοι υἱοὶ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Σπυρίδωνος ἢ ἔγγονοι ἢ πλάγιοι συγγενεῖς ; Ἐπειδὴ δὲ ὁ τοῦ Βησσαρίωνος βιογράφος Παΐσιος, ὅτε κατὰ τὸ 1673 διαβὰς ἐκεῖνος ἐκ Κερκύρας εἰς Ἰωάννινα, διέτριψεν ἐκεῖσε, ἱκανὰς ἡμέρας συνεντυγχάνων τοῖς γνωρίμοις καὶ φίλοις του, οὓς καὶ ἀπομνημονεύει, οὐδεμίαν ποιεῖται μνείαν τοῦ ἐν λόγῳ Τριανταφύλλου οὔτε ἀλλαχοῦ ἀναφέρει τι περὶ τούτου, ἐξάγεται ὅτι ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ οὐχ ὑπῆρχε ζῶν.

« Τῷ σοφῷ Σπυρίδωνι Τριανταφύλλῳ Γεράσιμος.

« Οὐ τοῖς τῶν μελισσῶν ζωϋφίοις πτίλων μεθ' ἑαυτῶν ἐκτεταμένων, τοῖς μύρων ὄζουσι, καὶ ἀνθέων εἴδη ταῖν χεροῖν κατέχουσι, περιβομβεῖν προσήκει, τὰ δὲ τῶν μερόπων τὸ μᾶλλον πλήθη σοὶ τῷ σοφιστῇ προσιέναι. Μῦρον γὰρ ὡς ὄντως ὥρας, καὶ οὐ πολλοῦ χρόνου παραλλαγῇ, τῆς εὐοδμίας ἄμοιρον φανήσεται, ἡ δὲ τῆς σοφίας πλημμυρὶς, τά τε περιχαρῆ καὶ καλλειδόχροα τῶν ἀρετῶν σου καὶ πράξεων ἄνθη, τὰ γλώττῃ ψελλιζούσῃ (ὡς τὸ ἀψευδὲς οὕτως) χείλεσί τε θίγειν διὰ τὸ τούτων ἄπειρον μὴ δυνάμενα, αἰὼν οὐχ ὁ πᾶς ἐξαλεῖψαί ποτε δυνηθείη, αὐτῶν ὡς τὸ στέρος ἀφθαρσία, καὶ τούτοις ἀφθαρσία χαρήσεται. Πῶς τοίνυν ἐραστὴς τοῦτων μὴ γένωμαι, ὦ σοφίας στέρος ; Ἐραστὴς ὡς ἐραστὴς σὸν κλέος περιβομβῶν τῇ τῆς ἐπιστολῆς κατὰ τέχνην ἀκοσμίᾳ, ἧς τὸ ταπεινὸν εἶδος οὐκ ἀπόβλητον, προσιτὸν δὲ τὸ μᾶλλον γένοιτο, αὐτὸ γὰρ ἀρχὴ μετὰ πέρατος τῆς πανευθύμου χαρμοσύνης γενήσεται. Ἔῤῥωσο. »

Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ.

Ὁ κατωτέρω λόγος ἐξεφωνήθη ἐν τῷ Ἀρσακείῳ Παρθεναγωγείῳ τὴν 17 Ἰουνίου, ὅτε ἐπερατώθησαν αἱ κατὰ τὴν 3 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀρξάμεναι ἐξετάσεις τῶν μαθητριῶν, παρούσης καὶ τῆς Μεγαλειοτάτης Προστάτιδος τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας, ὑπὸ τοῦ Κ. Λέοντος Μελᾶ, Εἰσηγητοῦ τῆς ἐπὶ τῶν Σχολείων Ἐπιτροπῆς.

—ooo—

Μεγαλειοτάτη Ἄνασσα

καὶ

Σεβαστὴ ὁμήγυρις.

Ὅταν ἐπί τινος ὅρους ἀσθμαίνοντες ἀναβαίνωμεν ὅπως μετὰ τοῦ σώματος καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἀνυψοῦντες, τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν καλλονὴν τῆς δημιουργίας θαυμάσωμεν, καὶ τὸν πλάστην δοξολογήσωσωμεν, πολλάκις καθ' ὁδὸν ἱστάμεθα, καὶ τὸ βλέμμα πρὸς τὰ ὀπίσω στρέφοντες, εὐχαριστούμεθα, ἀναπαυόμεθα καὶ νέας δυνάμεις ἀντλοῦμεν πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς ἀνόδου μας.

Αὐτὸ τοῦτο πράττομεν καὶ ἡμεῖς τὴν κλίμακα τοῦ πολιτισμοῦ ἀναβαίνοντες ἐντὸς τοῦ νέου τούτου Παρθενῶνος κατ' ἔτος ἱστάμενοι πρὸς τὸ παρελθὸν τὸ βλέμμα στρέφομεν, καὶ τὴν πρόοδον τοῦ Παρθεναγωγείου ἡμῶν καθορῶντες, ἐλπίδας γλυκυτάτας περὶ τοῦ μέλλοντος συλλαμβάνομεν, καὶ δι' αὐτῶν εἰς τὴν ἀνάβασιν τῆς κλίμακος ἔτι μᾶλλον ἐνισχυόμεθα.

Ἀλλ' ἡ Φιλεκπαιδευτικὴ Ἑταιρία εἰς τὸν εὐγενῆ ἀγῶνα τοῦ *πολιτισμοῦ* ἀποδυθεῖσα δὲν ἀναζητεῖ βεβαίως αὐτὸν ἐντὸς τῶν ξηρῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιπολαίου τοῦ νοὸς ἐκπαιδεύσεως, καθόσον πολυχρόνιος ἤδη πεῖρα ἀπέδειξεν ὅτι ἡ τῶν σχολείων συνήθης ἐκπαίδευσις, ἡ τὴν διάνοιαν μόνον ἐπιψαύουσα καὶ τὴν καρδίαν παραμελοῦσα οὐδέποτε εἰς τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν ἀνύψωσιν τῶν κοινωνιῶν συνετέλεσε.

Διὰ νὰ βλαστήσῃ ἀνθηρὸν καὶ θάλλον τὸ γλυκὺ ἔαρ τοῦ πολιτισμοῦ ἀπαιτεῖται πρὸ πάντων τῆς *καρδίας* ἡ καλλιέργεια, διότι αὐτὴ εἶναι τὸ πηδάλιον τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἡ ἕδρα τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων, ὁ μοχλὸς τῶν ὡραίων ἔργων καὶ ἡ πηγὴ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἀκαλλιέργητος μένουσα ἡ καρδία μαραίνεται, τὰ δὲ μαραμένα φύλλα δὲν προμηνύουσι δυστυχῶς ἔαρ τερπνὸν καὶ εὔοσμον, ἀλλὰ χειμῶνα μαῦρον καὶ σκοτεινόν.

Ἂς ἀντηχήσῃ λοιπὸν εἰς τὰ βάθη τῶν καρδιῶν μας ἡ ἱερὰ φωνὴ τῆς θρησκείας, κατερχομένη διὰ τοῦ στόματος οὐχὶ πειναλέων καὶ ἀπαιδεύτων ἀλλὰ σεβαστῶν καὶ πεπαιδευμένων λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου, ἂς ἀναζωπυρήσῃ ἐντὸς ἡμῶν ἡ ἱερὰ αὕτη φωνὴ τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα, τὴν ἀληθῆ λατρείαν καὶ τὴν χριστιανικὴν ἐν τῷ βίῳ ἀρετὴν, διότι τότε μόνον αἱ ζωογόνοι ἀκτῖνες τοῦ πολιτισμοῦ ἀνατέλλουν καὶ τὰ ἔθνη εὐδαιμονοῦν.

Ἂς παρασκευασθῶσι δὲ διδάσκαλοι χριστιανοὶ καὶ νοήμονες ὅπως κρούωσιν ἐντέχνως οὐχὶ μόνον τὰς διανοητικὰς τῶν νέων χορδὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἠθικὰς χορδὰς τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ τότε ἀντὶ τῆς δυσαρέστου κακοφωνίας, ἥτις πολλάκις ἐκ τῶν σχολείων ἐξέρχεται, ἁρμονία μελῳδικὴ, τὰ θέλγητρα τοῦ πολιτισμοῦ προαναγγέλλουσα, καὶ τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους εὐφραίνουσα θέλει διαχυθῆ ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων οἰκογενειακὴ ἀνατροφὴ τῆς καρδίας ἂς εὐλογήσῃ καὶ τὸν οἶκον τοῦ πλησίου καὶ τὴν καλύβην τοῦ πτωχοῦ, ὅπως καὶ νέοι σεμνοὶ, καὶ πολῖται ἐνάρετοι, καὶ ἄρχοντες ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι στολίσωσι τὴν πατρίδα, καὶ σεβαστὴν καὶ ἔνδοξον καὶ εὐδαίμανα ἀναδείξωσιν αὐτήν· διότι ἀναντίῤῥητον εἶναι ὅτι ἐκ τῶν σπλάγχνων τῆς οἰκογενείας ἐξέρχεται ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡ ἀρετὴ ἢ ἡ κακία, τὸ σέβας ἢ ἡ προπέτεια, ἡ αὐταπάρνησις ἢ ἡ ἰδιοτέλεια, καὶ ἐν γένει ἡ εὐλογία ἢ ἡ κατάρα τοῦ πλάστου.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ βάσις τῆς οἰκογενειακῆς ἀνατροφῆς, καὶ ἑπομένως τῆς κοινωνικῆς εὐημερείας εἶναι βεβαίως ἡ γυνὴ, τὴν ὁποίαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δι' εἰδικῶν προτερημάτων ἐπροίκισεν ὁ Πλάστης ἡ Φιλεκπαιδευτικὴ Ἑταιρία τὴν κοινωνικὴν ταύτην τῆς γυναικὸς ἀποστολὴν ἀναγνωρίσασα, καὶ τὴν παιδαγωγικὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ γυναικείου φύλου ἰδίως ἀναλαβοῦσα, δικαίως ἐφείλκυσε τὴν συμπάθειαν πάσης φιλοπάτριδος καὶ πάσης εὐγενοῦς καρδίας.

Ἰδοὺ διατί Ἄνασσα, πλήρης ἑλληνισμοῦ καὶ φιλοκαλίας, τὴν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἐνθέρμως ποθοῦσα, ἀφειδῶς ἐπὶ τῆς Ἑταιρίας ταύτης δαψιλεύει τὴν Βασιλικὴν Αὐτῆς εὐμένειαν καὶ προστασίαν.

Ἰδοὺ διατί ἀνὴρ τῆς Ἑλλάδος ἔξοχος, ἀφοῦ τὸν ἀγῶνα τῆς ἀνεξαρτησίας ἐνδόξως ἠγωνίσθη, ἀόκνως καὶ μετὰ ζήλου σήμερον τὴν ἑταιρίαν ταύτην προεδρεύει, ἀγωνιζόμενος οὕτω προθύμως καὶ τὸν ἐπίσης ἔνδοξον ἀγῶνα τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἰδοὺ διατί ψυχαὶ γυναικεῖαι καὶ εὐεργετικαὶ μεγάλας θυσίας εἰς τὸ βωμὸν τῆς Ἑταιρίας προσέφερον καὶ ὁλονὲν προσφέρουσι, συντελούσας διὰ τοῦ πλούτου των εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ εἰς τὰς στήλας τῆς ἀθανασίας ἀναγράφουσαι δικαίως τὴν μνήμην των.

Ἰδοὺ διατί μετ' ἄκρας εὐχαριστήσεως ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν βλέπομεν Κυρίαν φιλάγαθον, ἥτις τὴν ἐκπολιτιστικὴν ἀποστολὴν τοῦ Παρθεναγωγείου τούτου δεόντως ἐκτιμῶσα, καὶ τὴν εὐγενῆ πεποίθησιν ἔχουσα ὅτι οἰκογένεια τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ εἶναι ἡ μεγάλη οἰκογένεια τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, πατρὶς δὲ αὐτοῦ πᾶσα γῆ, ἐφ' ἧς δύναται νὰ πράξῃ τὸ ἀγαθὸν ἀόκνως καὶ μετὰ ζήλου, τὸ Παρθεναγωγεῖον ἡμῶν διευθύνει καὶ διὰ τῶν ἐξόχων αὐτῆς προτερημάτων εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀρετῆς τὰς νέας ἡμῶν Ἑλληνίδας καθοδηγεῖ.

Ἰδοὺ διατί καὶ Δήμαρχοι φιλόκαλοι, καὶ ἰδιῶται φιλοπάτριδες καὶ γονεῖς φιλόστοργοι ἐνταῦθα παντοχόθεν ἀποστέλλουσι τὰ κοράσιά των, ὅπως διὰ τῆς ἐν τῷ ναῷ τούτῳ λατρείας τῆς ἀρετῆς καὶ παιδείας προπαρασκευάσωσι τὴν μέλλουσαν γενεὰν κρείττονα τῆς παρούσης πρὸς παρηγορίαν καὶ δόξαν τῆς μεγάλης Πατρίδος.

Τὴν ὑψηλὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀποστολὴν τῆς φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας ἐκτιμῶντες καὶ πάντες ἡμεῖς προθύμως ἀνέβημεν σήμερον τὰς κλίμακας τοῦ Παρθεναγωγείου τούτου, καὶ τὴν Σεπτὴν ἡμῶν Ἄνασαν περιστοιχίσαντες ἀνυπομόνως ἀναμένομεν νὰ πληροφορηθῶμεν ὁποία ἡ πρόοδος αὐτοῦ κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος.

Ἀλλὰ τὰ φαιδρὰ πρόσωπα τοσούτων κορασίων, ἡ εὐχαρίστησις τῶν τε Διδασκάλων καὶ Ἐπιμελητριῶν, καὶ ἡ εὐγενὴς συγκίνησις τῆς ἀξιοτίμου Διευθυντρίας ἐκ προοιμίων μᾶς πείθουσιν ὅτι ἀφθόνως τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Παρθεναγωγείου τούτου ἐπέχυσεν ὁ Πανάγαθος, ἀνταμείβων ἐν τῇ δικαιοσύνῃ του ἀγῶνας εὐγενεῖς, ζῆλον ἀκάματον καὶ φιλοστοργίαν ἄγρυπνον.

Μετ' εὐλαβείας τῷ ὄντι ἐκαλλιεργήσατε τὸ ὀφειλόμενον πρὸς τὴν ἱερὰν θρησκείαν τῶν πατέρων μας σέβας, καὶ εὐλαβῆ καὶ εὐσεβῆ ἀνεδείξατε τὰ κοράσια τὰ ὁποῖα ἡ πατρὶς σᾶς ἐνεπιστεύθη.

Φιλοστόργως δὲ πάντοτε ὑπὲρ τῆς ὑγείας αὐτῶν ἠγρυπνήσατε, καὶ ἰδοὺ ἡ ἀρίστη ὑγεία των, καὶ τῶν γονέων αὐτῶν τὰ εὐγνώμονα δάκρυα ἀνταμείβουσι σήμερον καὶ τὰς μητρικὰς περιθάλψεις σας, καὶ τοῦ ἀξιοτίμου ἡμῶν ἰατροῦ τὴν ἀξιέπαινον ἐπιμέλειαν.

Ἀγρύπνως δὲ τὴν ἠθικὴν διάπλασιν τῶν καρδιῶν των ἐπεμελήθητε, ὅπως χριστιανὰς σεμνὰς καὶ ἐναρέτους ἀναδείξητε τὰς νεάνιδας ταύτας· καὶ διὰ τοῦ ζῶντος παραδείγματός σας τὴν εὐπροσηγορίαν καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς, τὴν φιλοστοργίαν καὶ τὸ σέβας, τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν λιτότητα, τὴν αὐταπάρνησιν καὶ τὴν μετριοφροσύνην εὐγλώττως ἐδιδάξατε εἰς αὐτὰς, καὶ ἡ ζῶσα διδασκαλία σας δὲν ἔμεινεν ἄγονος.

Ἀόκνως ἐπίσης καὶ μετὰ ζήλου τὴν διάνοιαν ἐκαλλιεργήσατε καὶ τὴν φιλομάθειαν αὐτῶν ἐνισχύσατε, καὶ ἰδοὺ διατί ὑπέρποτε εὐάρεστα ἀνεφάνησαν τῶν γενομένων ἤδη ἐξετάσεων τὰ ἀποτελέσματα.

Πραγματικὴ τῷ ὄντι πρόοδος καὶ βάσιμος ἀνάπτυ-

ξις καθ' ὅλας τὰς τάξεις καὶ καθ' ὅλα τὰ μαθήματα προέκυψεν ἐκ τῶν ἐξετάσεων πρὸς τιμὴν τοῦ Παρθεναγωγείου, καὶ πρὸς ἔπαινον τῶν τε ἐν αὐτῷ διδασκομένων καὶ τῶν ἀξιοτίμων τῆς Ἑταιρίας διδασκάλων.

Τριακόσιαι καὶ ἑξήκοντα νεάνιδες ἐπαρουσιάσθησαν πρὸς ἐξέτασιν, ἐξ ὧν 115 ἐσωτερικαὶ καὶ 245 ἐξωτερικαί. Ἐξ αὐτῶν ἀποπερατώσασαι τὰς σπουδάς των ἀπελύθησαν τριάκοντα καὶ μία, ἐξ ὧν 16 ἐσωτερικαὶ καὶ 15 ἐξωτερικαί

Ἐκ τῶν ἀπολυθεισῶν ὀκτὼ, ἐξ ὧν ἑπτὰ ἐσωτερικαὶ ἀπελύθησαν μὲ βαθμὸν *ἄριστα*, ἤτοι ἡ Καλλιῤῥόη Νικολαΐδου, ἡ Αἰκατερίνη Ῥωσσοπούλου, ἡ Ἀγγελικὴ Γιαννοπούλου, ἡ Ἀσπασία Οἰκονομοπούλου, ἡ Ἄννα Παππατζικούρη, ἡ Κωνσταντία Διανοπούλου, ἡ Μαγδαληνὴ Σμὶτ καὶ ἡ Ἀγγελικὴ Σπυρίδωνος. Μεταξὺ δὲ τούτων *ἐν πᾶσιν ἠρίστευσαν* τρεῖς, ἡ Καλλιῤῥόη Νικολαΐδου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Αἰκατερίνη Ῥωσσοπούλου ἐκ Σπάρτης καὶ ἡ Ἀγγελικὴ Γιαννοπούλου ἐκ Καρπενησίου.

Ἐκ τῶν λοιπῶν 329 μαθητριῶν, μ' ὅλην τὴν κατ' ἔτος αὐξανομένην αὐστηρότητα περὶ τοὺς προβιβασμοὺς, 239 ἐπροβιβάσθησαν εἰς τάξεις ἀνωτέρας, ἐξ ὧν 17 μὲ βαθμὸν *ἄριστα*.

Μεγαλητέρα δὲ παρ' ἄλλοτε πρόοδος ἀνεφάνη κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος καὶ περὶ τὴν σπουδὴν τῆς Γαλλικῆς. Ἐκ τῶν δύω δὲ ἀνωτέρων τάξεων τὰς ὁποίας φιλοτίμως ἐδίδαξεν ἡ Κ. Διευθύντρια, διεκρίθησαν ἡ Ἰουλία Σταυρινάκη, ἡ Πηνελόπη Κοκκινάκη, ἡ Ναταλία Βασιλοπούλου, ἡ Καλλιόπη Καγκάδη, ἡ Ἀθηνᾶ Τουγλόγλου καὶ ἡ Ἑλένη Ἐξακουστοῦ.

Ἐπίσης εὐχάριστος πρόοδος ἀνεφάνη καὶ περὶ τὰ ὡραῖα μαθήματα τῆς ζωγραφικῆς, τῆς ὀργανικῆς καὶ τῆς φωνητικῆς Μουσικῆς, δι' ὧν ἐκαλλιεργήθη τὸ αἴσθημα τοῦ ὡραίου, τὸ ὁποῖον διακρίνον τὸν ἄνθρωπον ἀφ' ὅλα τὰ ἐπίγεια ὄντα, ἀνυψοῖ αὐτὸν ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἀπὸ τὰ πλάσματα εἰς τὸν πλάστην. Καὶ περὶ μὲν τὴν ζωγραφικὴν διεκρίθησαν ἡ Κοκκινάκη, ἡ Εὐγενεία Οἰκονομίδου, ἡ Γιαννοπούλου, ἡ Μαρία Γεωργίου, ἡ Κοκκινομάτη, ἡ Καγκάδη καὶ ἡ Κυριακοῦλα Ἐλευθερίου.

Περὶ δὲ τὴν ὀργανικὴν Μουσικὴν διεκρίθησαν ἡ Ν. Βασιλοπούλου, ἡ Καγκάδη, ἡ Τουγλόγλου καὶ ἡ Ῥεγγίνα Παπαγιαννοπούλου. Περὶ δὲ τὴν φωνητικὴν Μουσικὴν ἐκτὸς τούτων διεκρίθησαν καὶ ἡ Ἰουλία Σταυρινάκη, ἡ Κωστοῦλα Γιαννοπούλου, ἡ Ἀσπασία Οἰκονομοπούλου καὶ ἡ Μαρία Ἀξελοῦ.

Ἃς προσφέρωμεν λοιπὸν ἐνταῦθα τὰς εὐχαριστήσεις ἡμῶν διάτε τὸν ζῆλον καὶ τοὺς εὐγενεῖς ἀγῶνας καὶ πρὸς τὴν Διδασκάλισσαν τοῦ κυμβάλου Κ. Mayer, καὶ πρὸς τοὺς διδασκάλους τῆς φωνητικῆς Μουσικῆς καὶ τῆς Ζωγραφικῆς Κ. Φαβρικέζην καὶ Τζόκον.

Ἡ δὲ ἔκθεσις τῶν κομψῶν καὶ ποικίλων ἐργοχείρων, τὴν ὁποίαν πάντες εὐχαρίστως ἐπεσκέφθημεν, καὶ τὸν ζῆλον τῶν ἐπιμελητριῶν ἐβεβαίωσε, καὶ τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν φιλοκαλίαν συγχρόνως τῶν κορασίων ἐμαρτύρησεν.

Ἐπειδὴ δὲ διὰ τῆς φιλοπονίας προοδεύουν καὶ τελειοποιοῦνται οὐχὶ μόνον τὰ ἄτομα καὶ αἱ οἰκογένειαι ἀλλὰ καὶ ἡ κοινωνία ὁλόκληρος, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ μνημονεύσω ἐνταῦθα πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς φιλοπονίας τὰς ἐπιμελεστέρας καὶ ἱκανωτέρας περὶ τὰ ἐργόχειρα· αὗται δὲ εἶναι ἡ Κοκκινάκη, ἡ Οἰκονομίδου, ἡ Κ. Νικολαΐδου, ἡ Ἐξακουστοῦ, ἡ Ἐλευθερία Μπόνου, ἡ Μυκωνίου, ἡ Κορόβηλα, ἡ Βαρβέρη, ἡ Σεμ. Χαραλάμπους, ἡ Δεαγγέλου, ἡ Βασ. Καλογερᾶ, ἡ Πτέρη, ἡ Εὐφ. Ἀντωνοπούλου, ἡ Βλαχομηχάλη, ἡ Ἔβερτ, ἡ Ὀλυμπιὰς Βιργιλίου καὶ ἡ Κακλαμάνου.

Ἐν τῷ μέσῳ λοιπὸν τοσούτων εὐαρέστων προϊόντων, τὰ ὁποῖα τόσοι ἀγῶνες καὶ κόποι καὶ φροντίδες παρήγαγον, δικαίως καὶ ἡ Ἑταιρία σεμνύνεται, καὶ οἱ γονεῖς ἀγάλλονται, καὶ οἱ μεγάθυμοι τῆς Ἑταιρίας εὐεργέται ἀμείβονται, καὶ ἡ πατρὶς χαίρει καὶ σκιρτᾷ.

Ἐπειδὴ δὲ πᾶν γλυκὺ τῆς πατρίδος μειδίαμα εὐφραίνει τῆς Σεπτῆς ἡμῶν Ἀνάσσης τὴν φιλόκαλον καρδίαν, φαιδρὸν καὶ εὔνουν παρίσταται σήμερον ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν καὶ τὸ βασιλικὸν Αὐτῆς Πρόσωπον.

Τὴν γενικὴν δὲ ταύτην ἀγαλλίασιν δικαίως συμμερίζεσθε σήμερον καὶ διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι καὶ ἐπιμελήτριαι μετὰ τῆς ἀξιοτίμου τοῦ Παρθεναγωγείου Διευθυντρίας. Ἐντὸς δὲ τῆς γενικῆς ταύτης χαρᾶς καὶ εὐφροσύνου συγκινήσεως εὑρίσκετε τὴν γλυκεῖαν τῶν κόπων σας ἀνακούφισιν, καὶ συγχρόνως ἐνίσχυσιν πρὸς νέους ἀγῶνας.

Ἀλλὰ διατί μία ἀκτὶς μελαγχολίας ἐπισκιάζει τὴν λάμψιν τῆς χαρᾶς σας; Μήπως ὑπῆρξαν κοράσιά τινα εὐάριθμα, τῶν ὁποίων ἡ διάνοια δὲν ἀνεπτύχθη ἢ ἡ καρδία δὲν ἐμορφώθη μ' ὅλας τὰς εὐγενεῖς προσπαθείας σας; Ἐὰν τοιαῦτα δυστυχῶς ὑπῆρξαν, ἃς ἐλπίσωμεν τὴν εἰς τὸ μέλλον βελτίωσίν των. Ἐὰν δὲ πᾶσα ἐλπὶς ἀπολεσθῇ, ἃς ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ὑπάρχουν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐρημίαι ἄγονοι, καὶ χῶραι παγωμέναι, ἐφ' ὧν οὐδέποτε ἀναθάλλουν ἄνθη ὡραῖα, καὶ ὅμως οὐδὲ τὴν ἄπειρον καλλονὴν τῆς ἐπιγείου φύσεως παραβλάπτουσιν, οὐδὲ τὴν ἄπειρον πρὸς τὸν πανάγαθον εὐγνωμοσύνην μας ἐλαττόνουσιν.

Ἀλλ' ἐὰν τὴν μελαγχολικὴν ἀκτῖνα ἀποπέμπει πρὸς ὑμᾶς μία προσφιλὴς συνάδελφος, ἥτις ὑπὸ τοῦ κόπου καταβληθεῖσα καὶ μακρὰν ὑμῶν εὑρισκομένη, δὲν δύναται νὰ συμμερισθῇ σήμερον τὴν χαράν σας, ἐλπίσατε εἰς τὸν ὕψιστον καὶ παρηγορηθῆτε, διότι ἄπειρος ἡ εὐσπλαγχνία καὶ ὑπερτάτη ἡ δικαιοσύνη τοῦ Πλάστου, πρὸς δόξαν τοῦ ὁποίου, ὡς ἀληθὴς

Χριστιανὸς, εἰργάσθη καὶ ἐκοπίασεν. Αὐτὸς λοιπὸν ταχέως θέλει τὴν ἐπαναφέρει ὑγιᾶ καὶ εὔρωστον ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν ὅπως καὶ τὴν χαρὰν καὶ τὰς θλίψεις καὶ τοὺς κόπους σας πάλιν συμμερισθῇ, ἐπαναλαμβάνουσα τὸ εὐγενὲς ἔργον, δι' οὗ τῆς πατρίδος τὸ μέλλον ὑπηρετοῦσα ποθητὴ εἰς πάντας κατέστη.

Εἴθε δὲ καὶ ἡμεῖς, χρησταὶ νεάνιδες, τὴν πατρίδα ὑπηρετοῦσαι ν' ἀναφανῆτε μίαν ἡμέραν ποθητὰ καὶ ἀξιαγάπητα τέκνα αὐτῆς! διότι ἐὰν ἀφ' ἑνὸς γονεῖς φιλόστοργοι μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας σᾶς περιμένωσιν ὅπως διὰ τῆς θυγατρικῆς ἀφοσιώσεώς σας εὐφράνητε τὴν ψυχήν των, περιθάλψητε τά γηρατειά των, ἀνακουφίσητε τὰ δεινά των, καὶ παρηγορήσητε τὰς θλίψεις των, καὶ ἡ πατρὶς ἀφ' ἑτέρου ὄμμα πλῆρες ἐλπίδων ἀτενίζει πρὸς ὑμᾶς.

Μεγίστη δὲ καὶ ὑψηλὴ εἶναι ἡ ὑπηρεσία, τὴν ὁποίαν παρ' ὑμῶν περιμένει ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ· καθόσον ὑμεῖς πρόκειται ν' ἀναθρέψητε τὰ τέκνα της, καὶ εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ν' ἀναζωπυρήσητε τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς θρησκείας, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς φιλοπατρίας ἄνευ τῶν ὁποίων ὄνειρον θέλει μείνει διὰ παντὸς ὁ πόθος τῆς ψυχῆς μας, ὄνειρον τὸ ἐθνικὸν μεγαλεῖόν μας καὶ ὁ ἀδελφικὸς ἀσπασμός.

Ἀλλ' ὅσον μεγάλη ἡ ἀποστολή σας, τόσον μεγάλαι καὶ αἱ δυσκολίαι, τὰς ὁποίας θέλετε ἀπαντήσει. Ἐνθυμηθῆτε ὅμως ὅτι ἄνευ ἀγώνων καὶ κόπων οὐδεὶς στρατὸς ἐδοξάσθη ποτέ. Βαδίσατε λοιπὸν καὶ ὑμεῖς ὡς ἄλλοι στρατιῶται τοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ μετὰ θάῤῥους, καὶ διὰ τῆς παιδείας καὶ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν σας παρηγορήσατε, τιμήσατε καὶ ἀνυψώσατε τὴν φυλήν σας.

Πεπεισμέναι δὲ ὅτι ἡ Σεπτὴ ἡμῶν Ἄνασσα θέλει ἐνθαῤῥύνει καὶ προστατεύει πάντοτε τοὺς εὐγενεῖς σας ἀγῶνας, ἀνακράξατε ἐκ βάθους ψυχῆς « Ζήτω ἡ Βασίλισσα! Ζήτω ἡ προστάτις ἡμῶν! ».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΕΙΔΥΛΛΙΑ

ὑπὸ Στεφ. Καραθεοδωρῆ.

» Ἄρ' ἔστιν ἀρετῆς καὶ βίου διδάσκαλος
» Ἐλευθέρου, τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγρός.
Μένανδρ. παρὰ Στοβ. λογ. νδ'.

Ἐν Τεργέστῃ τῇ 15 Νοεμβρ. ᾳωιζ'.
παρὰ Βείσῳ.

—ooo—

Τὸ βιβλιάριον τοῦτο περιέχον 115 σελ. εἰς 8ον μικρὸν, ἀφιεροῖ τῷ φιλτάτῳ αὐτοῦ Ι. Χρ. Ῥενιέρῃ ὁ Συγγραφεύς. Ὑπεραπολογούμενος δ' ἐν τῷ προοιμίῳ διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἁπλῶν καὶ ἀθώων ἀγροτικῶν αὐτοῦ Εἰδυλλίων, παρεισάγει ζωηρὰ φιλοπατρίας αἰσθήματα, καὶ συνιστᾷ τὰς μετ' ἐκλογῆς μεταφράσεις ἠθικῶν ποιημάτων καὶ μυθιστοριῶν ὡς ὠφελίμων. Λαλῶν δ' ἐν παρεκβάσει περὶ τῆς δυνατῆς ἐπιῤῥοῆς τῶν γυναικῶν εἰς τὴν τελειοποίησιν τῆς αἰσθητικότητος, τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς γλώσσης τοῦ γένους, αἰτιολογεῖ χαριέστατατα τὰς ἰδέας αὐτοῦ ὡς ἑξῆς· « Ἡ τελειοποίησις τῆς αἰσθήσεως προαπαι-
» τεῖται εἰς πᾶν μάθημα, καὶ μάλιστα εἰς τὴν πο-
» λιτικὴν ζωὴν, μόναι δὲ αἱ γυναῖκες δύνανται νὰ
» μᾶς τὴν τελειοποιήσωσι· διὰ τοῦτο καὶ ἡ φύσις
» εἰς τὰς τρυφερὰς των χεῖρας ἐνεπιστεύθη τὴν
» βρεφικήν μας ἡλικίαν. Αὐταὶ ἐλαφρὰ ἐκτυλίζου-
» σαι τὸν χάρτην τοῦ λογικοῦ, μᾶς ἐγγράφουσι
» τὰς πρώτας γνώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἡμεῖς καὶ
» τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ἰδέας καὶ τὴν γλῶσσαν
» αὐτὴν μορφόνομεν ἔπειτα· αὐταὶ ὡς ἱέρισσαι
» τῆς φύσεως πρώτιστα μᾶς κατηχοῦσιν εἰς τὰ
» καθήκοντα τῆς κοινωνίας, μᾶς ἐξηγοῦσιν ὅσα
» θαυμαστὰ βλέπομεν εἰς τοῦτον τὸν νέον κόσμον,
» καὶ ἔχουσι τὴν ὑπομονὴν νὰ μᾶς διδάσκωσι τὴν
» γλῶσσαν συλλαβὴν πρὸς συλλαβὴν, διορθόνουσαι
» καὶ ἐπιδιορθόνουσαι τὰ συνεχῆ μας σφάλματα.
» Ἀλλὰ διὰ νὰ πράξωσιν ὀρθῶς ὅλα ταῦτα, πρέπει
» νὰ γνωρίζωσι τὸ ἀξίωμά των καὶ τὰ χρέη των·
» διὸ πρέπει οἱ ἄνδρες νὰ τὰς ἀγαπῶσι καὶ νὰ τὰς
» σέβωνται ὡς βασιλίσσας τῶν καρδιῶν αὐτῶν, καὶ
» ὄχι νὰ τὰς μεταχειρίζωνται ὡς ἀνδράποδα, κα-
» ταφρονοῦντες ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἡ φύσις, ἡ θρη-
» σκεία, καὶ αὐτὴ ἡ αὐτοκρατόρισσα πάντων αἴ-
» σθησις τὸν προστάζουν νὰ γνωρίσῃ ὡς ἥμισυ καὶ
» ὅλον εἶναί του. Αἱ γυναῖκες δὲ πάλιν ἀπὸ λόγου
» των πρέπει νὰ ἀξίξωσι τοιοῦτον σέβας, γινόμε-
» μεναι μὲ τὴν οἰκονομίαν καὶ ἐνάρετον στολισμὸν
» ἀξιέραστοι. Τὴν τοιαύτην προκοπὴν ἐμποροῦν
» εὐκόλως νὰ τὴν ἀπολαύσωσιν αἱ γυναῖκες, εἰ μὲν
» ἔχουν νὰ ἀναγινώσκωσιν εἰς τὰς ἀέργους στιγμὰς
» τῆς ζωῆς των βιβλία ἀνάλογα τῶν ἠθῶν καὶ τῆς
» κλίσεώς των. Τὸ κατ' ἐμὲ διὰ τὴν φιλομάθειαν
» τῶν ἡμετέρων ἐναρέτων γυναικῶν, διὰ τὰς συ-
» χνὰς ἑορτὰς καὶ διὰ τὸ ἐγκλειστον τῆς διαγω-
» γῆς των στοχάζομαι εὔκολον τὴν εἰσαγωγὴν τῆς
» ἀναγνώσεως μεταξὺ αὐτῶν· ἀλλὰ πάλιν τὸ λέγω
» εἰς τοῦτο χρειάζονται τερπνὰ μυθιστορικὰ, οὐχὶ
» *φιλοσοφικὰ*, ἀλλ' αἰσθηματικὰ καὶ ἀνάλογα κα-
» τὰ τὴν φράσιν καὶ τὸ νόημα μὲ τὰς παρούσας
» των ἰδέας, ἐπιτήδεια νὰ ἔμβωσι καὶ εἰς τὰς κα-
» λύβας τῶν πτωχῶν, καὶ εἰς τὰ παλάτια τῶν
» πλουσίων, μυθιστορικὰ, γραμμένα μάλιστα ἀπὸ
» γυναῖκας, διὰ νὰ συμφωνῇ ὁ χαρακτὴρ τῆς αἰ-
» σθήσεως καὶ τοῦ συλλογίζεσθαι· τοιοῦτον ἀνάλο-
» γον μέσον τελειοποιήσεως πρέπει τις νὰ μεταχει-

» ρισθῇ καὶ διὰ τοὺς ἄνδρας, ὡς ὅλα τὰ σοφὰ ἔθνη
» ἔκαμναν καὶ κάμνουσι.

» Τότε θέλομεν ἰδεῖν ἐν ὀλίγῳ τὰς μὲν γυναῖ-
» κας ἠθικὰς καὶ χαριτωμένας, τὰ βρέφη μανθά-
» νοντα ὀρθῶς τὴν γλῶσσαν, ἐν ᾧ βυζάνουν τὸ γά
» λα εἰς τὰς ἁπαλάς των ἀγκάλας, καὶ ἡμᾶς αὐ-
» τοὺς μὲ αἰσθήματα ἀνθρωπινώτερα· ἑνὶ λόγῳ,
» ἀπὸ τὰς γυναῖκας ἠθέλαμεν αἰσθανθῆ ὅλοι ὁμοῦ
» γλυκύτητα βίου ».

Ἐν τῷ Α΄. Εἰδυλλίῳ « *Λούσιμον* » ἐπιγραφομένῳ, ὅπερ ἀφιεροῖ διὰ βραχείας προτεταγμένης ἐπιστολῆς τοῖς φίλοις αὐτοῦ Ἀθαν. Πολίτῃ καὶ Στεφ. Βούλτζῳ, παριστᾷ τὸν μικρὸν ὡραῖον Μίλωνα λουόμενον ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Δάφνης εἰς τὸ διαυγὲς τῆς Καλλιῤῥόης ῥεῦμα, συμπαίζοντα μετὰ τοῦ κυνὸς καὶ τῆς πεταλλούδας αὐτοῦ, μετὰ χάριτος ἁπλοϊκῆς καὶ ἐπαξίας τῆς ἀγροτικῆς τοῦ Θεοκρίτου μούσης.

Ἐν τῷ Β΄. εἰδυλλίῳ « *Τὰ κεράσια* » ὅπερ ἀφιεροῖ δι' ἐπιστολῆς τῷ φίλῳ αὐτοῦ Χρήστ. Ῥενιέρῃ, ὁ γεηπόνος Λυκίδας μετὰ τὸν κάματον φλογερᾶς ἡμέρας, συναθροίζει τὰ πρωτοφανίσιμα κόκκινα κεράσια, γεμίζει τὸ καλαθάκιόν του καὶ τὸ φέρει πρὸς τοὺς μικρούς του, τὸν ζωηρὸν Κορύδωνα καὶ τὴν ξανθομαλοῦσαν Γαλάτειαν, τὸ χαριτωμένον τοῦτο ζεῦγος καὶ προσφιλέστατον αὐτῷ τε καὶ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ Μυρτοῖ. Ἐν αὐτῷ δὲ ζωγραφεῖ τὴν οἰκιακὴν εὐδαιμονίαν διὰ γλώσσης ἀφελεστάτης μὲν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς χάριτος, καταπαύων ὡς ἑξῆς· « Ὦ, πόσον
» γλυκὺς ὁ δεσμὸς τοῦ ὑμένος, ὅταν ἐπισφραγίζη-
» ται μὲ τὸν τύπον τῆς ἀγάπης· μακάρος ὅστις ἠ-
» ξιώθη γυναῖκα ἐνάρετον· καὶ τρισμακάριστος, ἂν
» ἀκούῃ καὶ τὴν καλύβαν του ἀντιβοοῦσαν εἰς τὰς
» φωνὰς τῶν παιδίων του· αὐτῶν καὶ οἱ θρῆνοι εἶναι
» βέβαια μελῳδικώτεροι ἀπὸ τὰς μουσικὰς συμφωνί-
» ας, ἐκ τῶν ὁποίων ἀντηχοῦν εἰς τὰς πόλεις τὰ με-
» γαλοπρεπῆ παλάτια τῶν ἀτέκνων πλουσίων ».

Τοῦ Γ΄. Εἰδυλλίου « *Σάτυρος ἀναπαυόμενος* » προτάττει μετριόφρονα σύντομον ἀναθηματικὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ τοῖς φίλοις Γεωργίῳ τῷ Κλεοβούλῳ καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ Ἰατροπούλῳ. Ἐν ὑποσημειώσει δὲ ἀναφέρων ἱστορικῶς περὶ τοῦ θρησκευτικοῦ σεβασμοῦ, ὃν Δημήτριος, Ῥοδίους ποτὲ πολιορκῶν ἀπέδωκε πρὸς τὴν ἔξοχον ἐκείνην τοῦ Πρωτογένους εἰκόνα, « *Σάτυρος ἀναπαυόμενος,* » ἢ κατ' ἄλλους « *Ἰάλυσος* » προτρέπει τοὺς ὁμογενεῖς εἰς διατήρησιν τῶν λειψάνων τῆς πατρίου καλλιτεχνίας, συνιστῶν ἡμῖν τὰ τοιαῦτα λαμπρὰ παραδείγματα, ἐπιλέγει τὸ « οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ἡμῖν χρωμένοις παραδείγμασιν, ἀλλ' οἰκείοις, ὦ ἄνδρες, εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι »

Δύο ποιμενίσκοι λεληθότως μακρυνθέντες τοῦ ποιμνίου αὐτῶν εὗρον παρὰ τὴν ῥίζαν δένδρου κερασφόρον Σάτυρον κοιμώμενον, τὴν ἑπτακάλαμον σύριγγα ἐν χερσὶν ἔχοντα καὶ παρ' αὐτῷ ἀσκίον οἴνου, καταμηχανώμενοι δ' οἱ παῖδες τῷ ἀφῄρεσαν μὲν τὸ ἀσκίον ὅπερ ἔῤῥιψαν εἰς ἐκεῖ που παρακειμένους ἀκανθωτοὺς θάμνους, προσεπάθουν δὲ νὰ τῷ ἀφαιρέσωσι καὶ τὴν σύριγγα. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἐξυπνήσας ὁ Σάτυρος συλλαμβάνει τὸν παῖδα τοῦ ποδὸς, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τοῦ οἴνου βεβαρημένος ἀδυνατεῖ νὰ τὸν διακρατήσῃ, καὶ ὁ ποιμενίσκος ἐλεύθερος τρέχων καὶ γελῶν μακρύνεται μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, ὁ δὲ καλὸς Σάτυρος ἐγειρόμενος ὁρμᾷ κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ἀπροσέκτως πατῶν συντρίβει τὸ ξύλινον αὐτοῦ κισσίβιον, στρέφει νὰ ἴδῃ τὴν ζημίαν, καὶ δὲν βλέπει τὸ ἀσκί. « Ἀ τὰ παιδιὰ μὲ τὴν ἔπαιξαν, εἶπε, σήμερον· πρέπει ἀφεύκτως νὰ τὰ φθάσω », καὶ ὁρμᾷ κατ' αὐτῶν· τὰ μικρὰ ἐννοήσαντα ὅτι εἰς ἐλεύθερον δρόμον, καί τοι προσκόπτων, καὶ σφαλλόμενος ἤθελε τὰ φθάσειν, καταφεύγουσιν ἔνθα ἔῤῥιψαν τὸ ἀσκίον. Ἐκεῖ συνέβη γελοία σκηνή. Ὁ μὲν τὰ διώκει ἀγανακτῶν καὶ κραυγάζων, τὰ δὲ διαφεύγουν ἐπιτηδείως τὰς ἐξηπλωμένας χεῖράς του, γελῶντα καὶ περιτριγυρίζοντα τὸν ἀκανθῶνα· ὁ Σάτυρος ἀπελπισθεὶς νὰ τὰ συλλάβῃ διὰ ταχύτητος ἵσταται καὶ σκέπτεται· ἐν τούτοις βλέπει ἀνελπίστως τὸ ἀσκίον πρὸς τοὺς πόδας των ἐν μέσῳ τοῦ ἀκανθῶνος. Ὦ, τὸ ἀσκίον μου, ἐφώνησε μετ' ἀγαλλιάσεως· ἀλλὰ τὴν σύριγγα, εἶπον τὰ μικρὰ ἀσθμαίνοντα καὶ πτύοντα, δὲν θέλεις τὴν ἔχειν ποτὲ, Σάτυρε· ὄχι σοὶ τὸ ὀμνύομεν.— Δότε μέ την, παιδία, καὶ ἐγὼ σᾶς ψάλλω ἓν τραγουδάκι ἐξαίρετον.— Καὶ ποῖον τραγοῦδι, Σάτυρε, ἔχεις νὰ μᾶς ψάλῃς; Ἄ, θέλω σᾶς ψάλειν, ὅ,τι ἔψαλεν ὁ Πὰν μὲ τὴν πρώτην σύριγγα τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ ἴδιος κατεσκεύασεν ἀπὸ τὰ καλάμια τῆς Σύριγγος, καὶ ἐθρήνει τὸν ματαιωθέντα ἔρωτά του. Ὁ Πὰν μετὰ τὴν μεταμόρφωσιν τῆς Σύριγγος ἐμίσει τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἀπέφευγε τὴν συνέντευξιν τῶν Σατύρων, περιφερόμενος τὰ πυκνότατα δάση, ὅπου ἡ ἡμέρα ποτὲ δὲν ἐβασίλευσε μὲ ὅλην της τὴν δύναμιν, καὶ ὅπου αὐτὸς καθήμενος εἰς τὰ δροσερὰ χόρτα, σιμὰ τῶν καθαρῶν ῥυάκων, καὶ θρηνῶν τὴν τύχην του, ἤκουε συνθρηνοῦντας καὶ τοὺς λόγγους καὶ τὰς πεδιάδας· ἐκεῖ ἔψαλλε μελαγχολικὰ καὶ τοῦτο τὸ τραγοῦδι.— Ὦ μωρὰ, δότε μοι τὴν σύριγγα καὶ σᾶς τὸ ψάλλω.— Τὰ παιδία ἔστερξαν, ἀλλ' ἤθελαν νὰ τοῖς δώσῃ ἐγγύησιν.— Καὶ τί θέλετε νὰ σᾶς δώσω, παιδία, ἡ ξυλοπινάκα μου ἔσπασεν· ἄ, αὐτὴ ἔσπασε, καὶ κεῖται ἐκεῖ πέρα δύο κομμάτια. — Δός μας λοιπὸν τὸ ἀσκί, εἶπεν ὁ μικρὸς Αἰσχίνης· ἡμεῖς κρατήσωμεν τὸ στόμα του ἀνοικτὸν, καὶ ἂν ὀψέποτε μᾶς γελάσῃς, θέλομεν ταφήσει διὰ νὰ τρέξῃ ὁ μοῦστος.— Μωρὰ, ἀπεκρίθη ὁ Σάτυρος, σήμερον μ' ἐτυραννήσατε, ὡς τόσον ἰδοὺ σᾶς τὸ ἀφίνω, καὶ ἐτραβήχθη.—Τότε ὁ μὲν μικρὸς λαβὼν ἔλυσε τὸ ἀσκὶ καὶ τὸ ἐκράτει, ὁ δὲ ἀδελφὸς Μίλων, ἄφησε παράμερα τὴν σύριγγα· ὁ Σάτυρος τὴν ἐπῆρε, καὶ ἐκάθησαν ὀλίγον μακρυσμένοι ἀπ' ἀλλήλων· ὁ μικρὸς ἀκουμβῶν εἰς τὸ ἀσκὶ,— ἄρχισε Σάτυρε, εἶπεν· ὁ δὲ Σάτυρος ἀφ' οὗ ἐτραγῴδησε κατὰ τὸ ἥμισυ τὸ πρὸς τὴν σκληρὰν νύμφην Σύριγγα περιπαθὲς ᾆσμα τοῦ Πανὸς, εἶπεν ὅτι ἐτελείωσε καὶ ἐζήτησε τὸν ἀσκόν· ἀλλ' ὁ μικρὸς, Ὄχι μὰ τὸν Πάνα, τὸν ἀντέκοψεν, ἢ τὸ ὅλον ἢ χύνω τὸν οἶνον. — Ὁ Σάτυρος ἀναγκασθεὶς ἐξηκολούθησε τὸ ᾆσμά του εἰς τέλος, παρεκάλεσεν ὅμως νὰ τῷ δώσωσι πρὶν νὰ βρέξῃ ὀλίγον τὸν στεγνώσαντα λαιμόν του μὲ ὀλίγον οἶνον. — Ἐν τέλει κατὰ τὴν συμφωνίαν ὁ Σάτυρος ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὸ ἀσκίον ἀλλ' ὁ μικρὸς πανοῦργος ὤν, σκεφθεὶς ὅτι ἂν τὸ τῷ παρέδιδον ἤθελε τοὺς φθάσειν καὶ τοὺς ἐκδικηθῇ πικρῶς ἀφίνει τὸ στόμιον τοῦ ἀσκίου καὶ τρέχων φεύγει μετὰ τοῦ ἀδελφοῦτου· ὁ δὲ Σάτυρος μεταξὺ τῆς ἐκδικήσεως καὶ τοῦ οἴνου, ἐπροτίμησε τὸ δεύτερον, ὥρμησε πρὸς τὸν χυνόμενον μοῦστον μένεα πνέων κατὰ τῶν ποιμενίσκων καὶ ὤμοσεν εἰς τὸν Βάκχον νὰ ἐκδικηθῇ ἄλλοτε.

Τοῦ Δ΄. Εἰδυλλίου προτάττει βραχεῖαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν φίλον αὐτοῦ Ἐμμ. Σαλτέλην πρὸς ὃν τὸ ἀφιεροῖ. Ἐν τούτῳ ἐπιγραφομένῳ « *Ἡ εὐτυχία τοῦ Δαμοίτου* », ὡς ἐν εἰκόνι περιγράφει ζωηροῖς χρώμασι τὴν οἰκιακὴν εὐδαιμονίαν ἐν τῷ προσώπῳ Δαμοίτου τινὸς καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Χλόης, τ' ἁπλοϊκὰ ἀμφοτέρων τῶν συζύγων φιλοφρονήματα, τ' ἀθῶα τῶν τέκνων αὐτῶν παίγνια, καὶ τέλος τοῦ γηραιοῦ πατρὸς τὰς χαριεστάτας διηγήσεις, τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς καὶ τὰς εὐσεβεῖς διδασκαλίας.

Τοῦ Ε΄. Εἰδυλλίου προτάττει τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν· « Φίλε μου μου Κ. Ἀσώπιε· Μὴ θαυμάσῃς εἰ μὲν καὶ
» ἐγὼ ἀπεκότησα νὰ ποιήσω τι, μάλιστα εἰς εἶδος,
» ὅ,που δὲν εὐαρεστεῖ τόσον εἰς τοὺς ἡμετέρους αὐ-
» στηροὺς ἠθικούς. Τὴν λύραν τὴν τήϊον ἤκουσα (α),
» ἐκείνης οἱ τόνοι μοῦ ἔθελξαν τὴν καρδίαν· ἐκείνη
» μὲ ξέβγαλεν . . . « ἦτ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρο-
» νεόντων» διὰ τοῦτο καὶ εἰς ἐσὲ τὴν προσφέρνω, ὅτι
» σὲ γνωρίζω συμπαθητικὸν εἰς τὰς ἀδυναμίας μου·
» Δέξου λοιπὸν τὸ ἐλάχιστον τοῦτο σημεῖον τῆς πρὸς
» σὲ φιλίας μου καὶ ἀγάπα με ». Ἐν τούτῳ ἐπιγραφομένῳ « *Ὕμνος ἐπιλήνιος* » περιγράφει ἀγροτικά τινα ἤθη τρυφώντων καὶ ληνοπατούντων διά τινος ὕμνου πρὸς τὸν Βάκχον, ἐν ᾧ παρίστανται ἐν Νάξῳ, ὁ Ζεὺς, ὁ Ποσειδῶν, αἱ Μοῦσαι, ἡ Ἀφροδίτη μὲ τὸν ξανθὸν Ἔρωτα, σὺν τούτοις δὲ αἱ Νύμφαι, οἱ κερασφόροι Σάτυροι καὶ ὅλος ὁ ὅμιλος τῶν θεῶν καὶ ἡμιθέων, καὶ ἐν μέσῳ πάντων ὁ Διόνυσος στεφανηφορῶν παριστᾷ μετὰ τῆς νύμφης αὐτοῦ Ἀριάδνης διὰ χοροῦ καὶ ᾠδῆς πᾶσαν τὴν περὶ τὴν οἰνοποῖαν ἐργασίαν, ἐπισφραγίσας ταύτην μὲ κυβίστημα ἐξαίσιον. Ἐμειδίασεν εἰς τοῦτο ὁ πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, καὶ οἱ λοιποὶ θεοὶ ἐπευφήμησαν, πιόντες δὲ τὸν γλυκὺν οἶνον καὶ σπείσαντες « ἵλασμα θνητῶν καὶ ἀθανάτων » διέλυσαν τὴν τελετήν. Μετὰ τὸν ὕμνον οἱ τρυγυταὶ εὐθυμοῦσιν ἀθώως.

Ἐν τῷ ΣΤ΄. Εἰδυλλίῳ ἐπιγραφομένῳ « ἡ υἱοθεσία », παριστᾷ Ἀμύνταν τινὰ, ὅστις ἐξαρχούσης καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ υἱοθετεῖ ἐκ φιλανθρωπίας παντάρφανόν τι θυγάτριον φίλου του, πρὸς ὃ εὐσεβῶς προσφέρουσιν ἀμφότεροι τὴν αὐτὴν στοργὴν, ἣν καὶ πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν τέκνον. Διὰ τὴν ἀρετὴν των ταύτην οἱ θεοὶ ἐκχέουσι πλουσιοπαρόχως τὰς ἐπουρανίους εὐλογίας των εἰς τὴν ταπεινὴν καλύβαν τοῦ Ἀμύντα, ὅτι τοὺς προστάτας τῶν πτωχῶν καὶ ὀρφανῶν τοὺς στοχάζονται ἐπιτρόπους τοῦ ἐδῶ κάτω εἰς τὴν γῆν.

Ἐν τῷ Ζ΄. Εἰδυλλίῳ ἐπιγραφομένῳ « ἡ *Σύριγξ*» προτάσσεται πρὸς τὸν φίλον αὐτοῦ Ξάνθην Νικολάου ἡ ἑξῆς ἐπιστολὴ, ἣν ὡς ἐνδιαφέρουσαν μεταφέρομεν αὐτολεξεί. « Φίλε μου Ξάνθε Νικολάου. Γνωρίζων σε καὶ σύζυγον ἀγαπητὸν, καὶ πατέρα φιλόστοργον, διευθύνω εἰς τὴν σὴν καὶ τῶν ὁμοίων σου αἰσθητικότητα τὸ παρὸν εἰδύλλιον· ὦ, μακρὰν τοῦτό μου τὸ ποιημάτιον ἀπὸ τοὺς αὐστηροὺς ἐκείνους πατέρας, εἰς τῶν ὁποίων τὴν σκυθρωπὴν ὄψιν τὰ τέκνα των ὑποβλέποντα ἀπὸ τὰς ποδίας τῆς μητρός των, ὅπου κρύπτονται, δὲν ἀνεκάλυψάν ποτε ἴχνος φιλοστοργίας, οὐδὲ μειδίαμα ἱλαρόν. Τὴν καρδίαν τῶν τοιούτων εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ τὴν μαλάξῃ ἡ ἀφέλεια ἑνὸς εἰδυλλίου· αὐτὴν πρέπει νὰ τὴν παραδώσωσιν εἰς τὰ φλογώδη χαλκεῖα τοῦ Ἡφαίστου καὶ ἐκεῖ, ὑποκάτω εἰς τὰ φρικτὰ σφυροκοπήματα τῶν μελανῶν γιγάντων, ἴσως μετασχηματισθῇ ὁπωσοῦν. Ὄχι λοιπὸν εἰς τοὺς τοιούτους πατέρας, ἀλλ' εἰς πατέρας ὡς τὸν Σωκράτην, ἀλλ' εἰς πατέρας ὡς τὸν Ἀγησίλαον, καὶ ὡς ἐσὲ, φίλε μου, παρ' ὑμῖν τὴν σήμερον, οἱ ὁποῖοι ἀγαπᾶτε ἐκ ψυχῆς τὰ τέκνα σας, οἱ ὁποῖοι τὰ βραβεύετε, οὐδὲ τὰ παιδεύετε ἀλόγως, καὶ τὰ συνεθίζετε οὕτω πῶς, ὥστε, ὅταν μὲν φιλοδωρούμενοι τὰ φιλῆτε διὰ τὰς ἀξίας των πράξεις, αὐτὰ τὸ νομίζουσιν δῶρον οὐράνιον· ὅταν δὲ πρὸς παιδείαν τὰ ὑστερεῖτε τὸ πατρικὸν φίλημα, τὸ νομίζουσι μεγίστην ποινήν. Εἰς τοὺς τοιούτους λοιπὸν πατέρας προσφέρνω τὸ παρὸν εἰδύλλιον, καὶ ἴσως θέλετε τὸ δεχθῇ εὐχαρίστως. » Ἐν αὐτῷ δὲ τὸ εἰδυλλίῳ παριστᾷ τὸν πατέρα Μενάλκαν πληροῦντα τὰς εὐχὰς καὶ ἀθώας ἐπιθυμίας τοῦ υἱοῦ τοῦ Δάμω-

(α) Τὴν θαυμαστὴν δηλαδὴ ἐπιλήνιον λυρικὴν ᾠδὴν τοῦ Ἀνακρέοντος.

νος, καὶ ὑπερφιλοῦντα αὐτὸν, πρὸς δὲ καὶ ᾆσμά τι βουκολικὸν καὶ ἀφελέστατον ἀνομοιοκατάληκτον καὶ ὡραῖον, ὅπερ ψάλλει ὁ μικρὸς Δάμων συνοδεύων αὐτὸ μὲ τὴν σύριγγα, ἣν ὁ φιλόστοργος αὐτοῦ πατὴρ Μενάλκας ἐκ τοῦ προχείρου τῷ κατεσκεύασεν.

Ἐν τῷ Η΄. Εἰδυλλίῳ ἐπιγραφομένῳ *Τρυγητὸς* προτάσσει βραχυτάτην ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς φίλους αὐτοῦ Ἀνδρ. Μουστοξύδην καὶ Δημ. Σχινᾶν, πρὸς οὓς τὸ ἀφιερωῖ. Ἐν αὐτῷ δὲ παριστᾷ Σάτυρον εὔθυμον καθήμενον εἰς ἴσκιον δροσερὸν καὶ ἔχοντα πλησίον του τὰς ὀπώρας του καὶ τὸ οἰνοδόχον ἀσκίον του πλῆρες· φίλος Σάτυρος ἐλθὼν καὶ παρακληθεὶς παρεκάθησε διὰ νὰ συμπίῃ καὶ συγχρόνως ἀπῄτησε παρὰ τοῦ ἑστιάτορος νὰ τῷ ψάλλῃ « *τὸν τρυγητὸν* » καὶ οὕτως ἄνευ πολλῆς παρακλήσεως ἄρχεται τῆς ᾠδῆς ἐν ἑπτὰ στροφαῖς· ἡ δὲ ὑπόθεσις, ὁ τρυγητὸς, ἡ κατὰ τῶν Ἰνδῶν ἐκστρατεία τοῦ Διονύσου μετὰ τῶν θυρσοφόρων Μαινάδων, τοῦ Σειληνοῦ, τῶν Σατύρων, τέλος τὴν νίκην αὐτοῦ μετὰ τὸ ᾆσμα, οἱ Σάτυροι ἔπιον αὖθις, ἐδίσσευσαν καὶ ἐτρίσσευσαν, εὐοῖ Βάκχε φωνάζοντες, καὶ ἐχωρίσθησαν.

Τοῦ Θ΄. Εἰδυλλίου ἐπιγραφομένου « *Ὁ Μάρτης* », προτάσσει φιλολογικήν τινα ἐπιστολὴν πρὸς τὸν φίλον αὐτοῦ Ἰωάν. Βρετόπουλον, ἐν ᾗ πραγματεύεται περὶ τῶν χυδαϊκῶν προλήψεων, καὶ περὶ τῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα περιηγητῶν. Ἐν δὲ τῷ Εἰδυλλίῳ περιγράφει ἁπλοϊκὰ ἔθιμα ἀγροτικῶν δεισιδαιμονιῶν, τὴν στέψιν τοῦ Ἔρωτος, τὸ γλυκὺ τῆς χελιδόνος ᾆσμα, καὶ τέλος χορὸν εὔθυμον μετὰ τὸν ὁποῖον ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἔργα των.

Ἐν τῷ Ι΄. καὶ τελευταίῳ Εἰδυλλίῳ ἐπιγραφομένῳ « *Τὸ κυνήγιον* », περιγράφει φυσικῶς καὶ πιστῶς τὸ διὰ παγίδων κυνήγιον δύο παίδων, τὰς ἀθώας αὐτῶν διηγήσεις καὶ τέλος τὴν ἀποτυχίαν των.

Ἐν τέλει προσθέτει μικρὰν ᾠδὴν, περὶ τοῦ ἀξιώματος τῶν γυναικῶν, ὑπὸ Σχιλλέρου, ἣν μεταφέρομεν ἅπασαν ἐνταῦθα, καθόσον ἡ *Πανδώρα* ὑπῆρξε πάντοτε πιστὴ φίλη καὶ ἐπαινέτις τῶν ἀρετῶν τοῦ τρυφεροῦ φύλου.

« Τιμᾶτε τὰς γυναῖκας· αὗται πλέκουσι στέφανα εἰς τὴν γήϊνον ζωὴν μὲ οὐράνια δῶρα· ἐξυφαίνουσι τὴν θεοποιοῦσαν ταινίαν τοῦ ἔρωτος, καὶ περιτυλιγμέναι εἰς τὴν αἰδέσιμον σκέπην τῶν χαρίτων, ἄϋπνοι τρέφουσι μὲ θείαν χεῖρα τὸ ἀκοίμητον πῦρ τῶν εὐφροσύνων αἰσθημάτων.

» Αἰωνίως ἔξω τῶν ὁρίων τῆς ἀληθείας περιπλανᾶται ἡ ἀγρία τοῦ ἀνδρὸς δύναμις· οἱ στοχασμοὶ ἀδικκόπως τὸν ἀμπώθουσιν εἰς τὰς θαλάσσας τῶν παθῶν. Αὐτὸς δὲ ὅλος ἀχόρταγος, πετᾶται ἀφεθεὶς εἰς τὸ ἀπώτατον μέλλον διὰ νὰ τὸ δράξῃ· ἡ καρδία του δὲν ἡσυχάζει πώποτε, ἀλλ' ἀχαλινώτως φερόμενος, ὀνειροπολεῖται εἰς τὰ ἀπείρως μακρὰν ἄστρα.

» Ἀλλ' αἱ γυναῖκες μὲ τὸ θελκτικὸν καὶ δεσμευτικόν των βλέμμα, ἐπανακαλοῦσαι συμβουλεύουν τὸν φυγάδα. Αὗται μὲ συνεσταλμένην χρηστοήθειαν, ὡς πρᾷαι θυγατέρες τῆς φύσεως, μένουσιν εἰς τὴν ταπεινὴν μητρικήν των καλύβαν.

» Ἐχθίστη εἶναι ἡ τοῦ ἀνδρὸς παραφορά· αὐτὸς μὲ βίαν ἐξολευθρευτικὴν διατρέχει ἀγρίως τὴν ζωήν του ἀνήσυχος ὅλος καὶ χωρὶς ἀνάπαυσιν· ὅ,τι ἐδημιούργησε, τὸ ξανακαταλύει· πάντοτε ἡ μάχη τῶν ἐπιθυμιῶν κυριεύει τὴν καρδίαν του, πάντοτε· καὶ ὡς αἱ κεφαλαὶ τῆς ὕδρας ἀϊδίως πέφτουσι καὶ ἀναδίδουν.

» Ἀλλ' αἱ γυναῖκες εὐχαριστούμεναι εἰς δόξαν ἡσυχωτέραν συνάγουσι τὰ ἄνθη τοῦ παρόντος, καὶ τὰ περιθάλπουσι μὲ ἐρωτικὴν σπουδήν· ἐλευθερώτεραι εἰς τὰς περιωρισμένας των ἐργασίας, πλουσιώτεραι δὲ αὐτοῦ εἰς τὰ ὅρια τῆς γνώσεως, καὶ τοῦ ἀπείρου κύκλου τῶν φαντασιῶν.

» Αὐστηρὸν, ὑπερήφανον καὶ αὐτάρεσκον τοῦ ἀνδρὸς τὸ στῆθος ἀναισθητεῖ πρὸς τὴν ἐπουράνιον ἡδονὴν τοῦ ἔρωτος, διὰ νὰ συσφιχθῇ ἀγαπητικῶς εἰς μίαν· καρδίαν· δὲν γνωρίζει τὴν ψυχικὴν ἀνταπόκρισιν, οὔτε ποτὲ δακρύει· καὶ αὗται αἱ δυστυχίαι τῆς ζωῆς ἀπολιθοῦσι τὴν ἤδη ἐσκληρυμμένην αἴσθησίν του.

» Ἀλλὰ καθὼς ἡ αἰολικὴ λύρα τρεμουλιάζει καὶ εἰς τὴν ἐλαφροτάτην πνοὴν τῶν ζεφύρων, οὕτως ἐκτινάσσεται ἡ αἰσθητικὴ τῆς γυναικὸς ψυχή· θλιβομένης τρυφερὰ ἀπὸ τὴν φαντασίαν τῶν δεινῶν, ἀσθμαίνει τὸ ἐρωτικόν της στῆθος καὶ λάμπουν οἱ ὀφθαλμοί της ἀπὸ δροσίαν οὐράνιον.

» Εἰς τὴν δυναστείαν τῶν ἀνδρῶν κρατεῖ μόνον τὸ μάχιμον δικαίωμα τῆς ἰσχύος· μὲ τὴν σπάθαν κρίνει ὁ Σκύθης, καὶ ὁ Πέρσης εἰς δουλείαν ὑποβάλνεται· μάχονται μανιωδῶς, αἱ λαιμαργίαι τῶν ἀγρίων καὶ χονδρῶν· αἱ δὲ βραχνώδεις κραυγαὶ τῆς ἔριδος ἀντιβοοῦν ὁπόθεν ἔφυγαν αἱ χάριτες.

» Ἀλλὰ μὲ τὴν γλυκεῖαν καταπειστικὴν παράκλησιν αἱ γυναῖκες κυριεύουσι τὰ ἤθη, σβύνουσι τὴν μετὰ κρότου φλογίζουσαν διχόνοιαν, διδάσκουν εἰς τὰς ἐχθροπαθεῖς δυνάμεις νὰ ἀγκαλίζωνται φιλικῶς, καὶ ἑνόνουσι τὰ αἰωνίως ἀντιμαχόμενα.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 2 Ἰουνίου 1862.

ΕΜΜ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.